

...viii
...fifis
...ram
...viam

Santa Cruz
245

UVA. BHSC. 1yR_245_1

BIBLIOTECA

DE LA UNIVERSIDAD DE VALLADOLID.

Estante n.º

126

Tabla

1

Número

7705

~~Antonij de Grammaticis~~
~~Antonij de Grammaticis~~
a Grammaticis
Quinquagesima

Helij Antonij nebrissen.

ex grammatico rhetoris in complutensi
gymnasio. atq; proinde historici Res
gii in quinquaginta sacræ scri
pturæ locos non uulga
riter enarratos.

TERTIA QVINQVAGENA.

Libreria de N. P. I. Juan de Sotomayor

Aelii Antonii nebriffen. ex grammatico rhetoris: atq; Regii
historici in quinquaginta sacrae scripturae locos. Ad perquam
Reuerendum in christo Iesu patrem ac clemētissimū dominū
Do. Fratrem Franciscū ximenez. S. R. E. Cardinālē hispanum
archiepiscopū Toletanū atq; hispaniarum mystarchen.

Mnes uigiliae meae Pater amplissime. Quas ab hinc decēnio sa-
cris litteris impendi: eo spectare uideatur: ut aut quosdā locos
librariorū negligētia uitiatos emacularē: aut quorūdam uer-
borū recōditos sensus in lucē eruerem. Sed cū mihi superior
cēsura uocem interclusisset: ne quicquam hiscerem iis de rebus: quae sunt
a me multis laboribus excogitatae: obtemperauī tamen apostolicis iussio-
nibus: meq; ipsum repressi expectans tempus in quo possem animi mei
sententiam libere testari. & ecce quod optanti diuum promittere nemo
auderet: uoluenta dies en attulit ultro. Licet nāq; sub te o maxime rel-
igionis nostrae censor uti libertate: quid quisq; sentiat dicendi: dum mo-
do id suo periculo agat: ut cōuinctus temeritatis suae poenas luat: & uictor
ex inuentis laudem reportet. Sed cum anno superiori Salmanticae inter-
prandendum recitarem Amplitudinī tuae quasdā in certis sacrae scriptu-
rae locos annotationes meas: ex renidēti uultu atq; fauore tuo assensu fa-
cile perspexi: quam grata illi essent in hac parte studia mea. Quin et in-
super si es memor: idētidem admonuisti me: ne sinerem subcissuas illas
obseruationes meas interire. Itaq; non existimo: quae tuo grauissimo iu-
dicio tunc uidebantur probanda: nūc ut reprobēs: nisi forte tunc quasi
priuatus auditor mihi blādiebaris: nunc uero quasi publicus cēsor aliud
decernis. Libet itaq; ad apologiam illam in qua te iudice editicio ac nun-
cupato criminatōribus meis respondi: addere quinquaginta locos non
uulgariter expositos: quos ex impressione ppagatos uelut ex arce qua-
dam tua mihi ad hoc munus tradita per omnes hispanias quasi praecur-
sores metatoresq; uel potius excubias siue exploratores dimisi: ut ex illo-
rum primo cum hostibus concursu captarem auspicia: cum fuerit mihi
toto exercitu atq; omnibus copiis dimicandum: qualis sit futurus totius
pugnae euentus. Neq; enim dubito quin melioribus auspiciis ad me re-
deant: quā pentacontarchae illi duo missi ab Ochozia rege israel ad Eliā
thesbiten: quos ignis de caelo descendens absumpsit.

N secundo paralipomenon uolumine Cap.ii. uulgo legitur: sed et ligna cedrina & arcentina & pinea mitte mihi. antiqui codices habent sed & ligna cedrina & cupressina & archeuthina & pinea mitte mihi. sed ei quod est pinea in hebræo nihil respōdet. Pro eo uero quod in omnibus prope libris latinis legitur archētina: suspicamur debere scribi arceuthina. sed neutrum quid sit enarratores dicunt. Quicumq; tamē ille fuit qui dictiones sacræ scripturæ in ordinem alphabetarium redegit: uidetur habuisse codicē in quo pro arceuthina: thina tantū legeretur. sed ex eo nihiloplus intelligas: quod ligni genus illud sit. Nos uero lectiōnē uerā esse asseueramus arceuthina: id q̄ in codicibus antiquis & recētioribus legitur: una tm̄ littera aspirata ex penultima in tertiā a fine syllabā reiecta: cū alioqui archeuthina sit nihil uerbū. Sed an thina in eo loco possit legi: postea disputabitur. Nunc uero arceuthina materia quæ sit inuestigemus: & an tēplorū structuris cōueniat. Arceuthos græce latine interpretatur iuniperus. Inde est archeuthinus. a. um. ea forma qua a cedro cedrinus: a cypresso cypressinus inflectitur. Atqui iuniperi materia quæadmodū & cedri p̄pterea quod carie non sentit. nec teredini obnoxia est: tēplorū ædificiis accōmodari cōsueuit. Autor est theophrastus uisituruius in libris de arithmetica. & Plinius li. xvi. naturalis historie: qui narrat duo fuisse tēpla clarissima alterū uticæ in aphyrica sacrum apollini: ubi cedrorū traves suo tēpore durabāt: ita ut positæ fuere a prima urbis origine annis mille circiter ducētis. Alterū in hispania sacrum dianæ azacyntho adnectæ cū cōductōribus anno ducētesimo ante excidium troiæ: cui pepercit hānibal religione inductus: iuniperi trabibus adhuc sua ætate durantibus. Iam uero inter excidiū troiæ & Plinii ætatē nō multo pauciores q̄ mille quadringēti anni intercedūt: quibus si addas ducētos sūt sexcenti supra mille annos. Itaq; non sine causa hæc duo potissimū genera materiæ petit Salomō ab hiramō tyriorū rege ad templi quod domino edificaturus erat constructionē. Sed peculiariter Theophrastus li. i. de stirpibus scribit utiliorē esse iuniperum ad rem edificatoriam tum subdialē tum obruendam sub terra. durat enim ut dicit immunitis putredine. Sed cum hieronymus recte sit interpretatus arazini in cedrina: recte quoq; berosim in cypressina: uideamus an recte uerterit in ar-

ceuthina algumim. siue almugim: nā utrūq; legitur ex illorū cōsuetudinē: qui plerūq; litteras & syllabas inuertūt. Quod si recte interpretatus est hoc in loco: perperam in.iii. Regum cap.x. trāstulit. Sed & classis inquit hiram attulit exophir ligna thina multa nimis: fecitq; rex de lignis thinis pulchra domus domini. & paulopost nō sunt allata huiusmodi ligna thina neq; uisa usq; in præsentem diem. Huius quoq; materiæ meminit Ioannes in apocalypsi Cap. xviii. Omne inquit lignū thinu & omnia uasa eboris. &c. Aut igitur in alterutro loco mendum est librariorum aut in paralipomenis speciē pro genere posuit. in tertio regum ipsum tantum genus lignorū. Sunt autē ligna thina quæ odorē optimum spirant: qualis est cedrus. cypressus. & de quo nūc agitur iuniperus: qua nulla est arbor odoratior. dicta thina a thinoo uerbo græco quod est odorē emitto. Est tamē quædā ratio quæ nobis persuadere possit algumim nō esse arceuthon hoc est iuniperū: quod pro iunipero hebræi uocabulū habet propriū. s. rothem. ut in.iii. Regū uolumine. cap. ix. Cū uenisset inquit helias: & sedisset subter unā iuniperū. & paulopost & dormiuit in umbra iuniperi. quibus in locis rothem legitur. Eodē nomine fuit una ex duabus & quadraginta māsiōibus de quib; in libro numerorū cap. xxxiiii. de aseroth inquit uenerūt in rethma. profectiq; de rethma castrametati sunt in remonphares. nā rothem & ræthma ex eadē origine idem significāt: hoc est iuniperum: solaq; habitudine differūt. Hieronymus in epistola ad fabiolā de quintadecima māsiōne. rethma inquit trāffertur in iuniperum hoc est arceuthō. Idē quoq; autor in trāslatione iuxta hebraicā ueritatē in psalmo. cxix. p eo quod nos ex editione luciani martyris habemus. Sagittæ potētis acutæ cū carbonibus desolatoriis: ipse cū carbonibus iuniperorū interpretat; est: p eo quod in hebreo retamim habetur. Sed quod retamim ab eo quod est rothem siue rethma inclinetur: nemo mirari debet: cū hebræi huiusmodi in flexionibus plerūq; utantur.

Artemon quid.

ii.

Vcas in apostolica historia describēs tēpestatem illā qua paulus apostolus fuit in mari deprehēsus: leuato inquit artemone secundum auræ flatū tendebat ad littus. Artemonem omnes interpretātur uel quoddā genus esse: idq; uidetur ordinis contextus in sinuare: sed nullo autore probāt. Vitruuius certe in libro de architectura. x. trocleā eē dicit ad subleuāda onera excogitatā. Immo uero machinā quæ tres habeat trocleas quod latinū esse uocabulū his uerbis

ostēdit. In radice inquit machinæ collocatur tertia troclea. eā græci epagō
 ta nostri artemonē appellāt. Isidorus dictionē esse græcā male putat: cū
 per th. aspiratum debere scribi præcipit. Nulla enim dictione latina per th.
 scribi potest: sed neque per aliquā aliā consonantē aspiratā. Neque obstat quod
 Lucas in græco eo uocabulo utitur. Nam & græci multa uocabula cū ipsis
 rebus a romanis acceperunt neque id tantum nominibus propriis sed etiā ap-
 pellatiuis. quod licet uidere in Dioscoride. Galeno. Paulo. Agnita. Plutarcho.
 Strabone aliisque romanarum rerum scriptoribus. Quid quod illi qui cū Paulo
 uehebatur magna ex parte romani erant: atque etiā nauis ipsa forte Roma-
 na: ut credibile sit illos romane fuisse locutos: & lucam uocabulo romano
 usum. Meminit artemonis Iacobolenns libro ultimo digestorum in titulo
 qui est de uerborum significatiua. l. malum. Malum inquit nauis esse partē
 artemonem non esse labeo ait.

Azotus pro asdod. iii.

Iratur hebræi neque possunt reperire quēquā: quod possit causam
 reddere cur septuaginta primum interpretes: atque deinceps
 illi qui sacrā scripturā interpretati sunt: quasdam litteras in alias
 quæ uidebantur multum dispares immutari: ut quod apud illos
 legitur asdod. per. s. d. litteras quæ est ciuitas palestinae nobilissima: cuiusque
 sacra scriptura toties meminit: quid uenit in mentem non modo ipsis inter-
 pretibus ueruetiam secularium litterarum scriptoribus ut pro asdod azoton
 hoc est. s. d. in. z. mutaret. Atque e contrario pro eo quod illi habet ezras quo
 noie fuit nominatissimus illæ scriba legis per. z. littera: ipsi eldras per. s.
 d. interpretentur. aut quid simile habet. s. d. cū. z. aut. z. cū. s. d. ut alterutra
 pro alteris ponerentur. Atqui si reduxerimus ad memoriā quod in libello
 de potestate litterarum scripsimus: omnis causa dubitandi fuerit sublata. Diceba-
 mus ex græcorum autoritate quibus. z. littera cū hebræis communis est: hanc
 litteram compositam esse ex. s. d. atque in pronuntiatione tarūdē pollere. Quæ ue-
 ro sonum lra per se habeat illic ostendimus: neque enim is est quæ tepestatis no-
 stræ homines græci & latini putant & qui a uulgo profertur: sed alius multum dissi-
 milis ad. z. litteræ sonum proxime accedens. Quid igitur: mēdosi si eiusdem po-
 testatis litteræ aliæ in alias mutatae sunt? Quare id non potuisse nec des-
 buisse fieri in eodem opere est a nobis disputatum cū de. x. lra differabamus:
 quod apud hebræos quoties duæ consonantes inter duas uocales obuenerint
 prior ad præcedentē ad sequentē posterior pertinet: quare priori apicem
 seba supponunt: ut illud ipsum ostendant. Atqui si azotus per. z. scribatur:

manifestū est totā illius uim sequēti uocali incūbere: cum apud hebræos diuisa sit. & si rursus ezras. per. s. d. scribatur ex ordine consonantiū apud græcos & latinos. s. d. ad syllabam sequentem pertinebunt.

Aurichalcum.

iiii.

IN apocalypsi Ioānis Cap. i. legitur. Et pedes ei⁹ similes aurichalco sicut i camino ardēti. Sed anteq̄ de aurichalco siue orichalco differatur de trāslationis puritate disputādū est. Nā in græco nō orichalcū sed chalcolibanos habetur. quod uerbū ex uerbo latine ualet æreū siue masculū thus. Sic em̄ apud græcos chalceon p̄ masculo & forti accipitur quēadmodū apud latinos æreus siue æneus siue ahene⁹. ut apud Horatiū in. iiii. car. inclusam danaen turris ahenea. & apud eundē in pri. Episto. Hic murus aheneus esto Nil conscire sibi nulla pallefcere culpa. Qd̄ uero thus sit potius intelligēdū quā orichalcū satis ostēdit qd̄ subditur sicut in camino ardēti. ac si dicat quasi thus in igne. Thus aut̄ accipere debem⁹ nō hoc nostrū adulterinum qd̄ spirat surdū nescio quid turbidūq; s; qd̄ affertur nūc i hispaniā ex arabia sabæa atq; carmania. Id em̄ igni impositū cū suauiolētia puras atq; fumo defecatas corripit flāmas. Hinc apud Orpheū in hymnis frequēs est titulus chalcolibanos in apollinē in Latonā aliosq; deos. i. masculū thus siue masculi thuris sacrificiū quēadmodū apud Vergiliū in bucolicis legim⁹. Verbenasq; adole pingues & mascula thura. Cur uero interpres ex chalcolibano orichalcum uerterit: illā suspicor fuisse causam qd̄ cum libanus duo significet lachrymā exuirga thurea & montē phœnices atq; decapolitanæ regionis communē ex chalcos qd̄ est æs & oros mons orichalcum est interpretat⁹ ac si diceret æs montanū. Nā qd̄ uulgo dicitur aurichalcū nulla ratione defendi potest: tum ex illo principio omniū cōsensu recepto nō solere fieri cōpositionē ex latino & græco: tum etiā autoritate & ratione. Ratio autē illa nimirū est qd̄ in carmine semper reperitur prima breuis. Vergili⁹. xii. æneid. alboq; orichalco circūdat loricā. Horati⁹ quoq; in poetica. tibia nō ut nūc orichalco iūcta tubæq; æmula. Aurichalcū uero nō posse dici Sextus festus Pompeius autor est. Aurichalcū inquit quidam putauerūt cōpositū ab ære & auro. Sane uero orichalcū dicitur quod in mōtosis locis inuenitur mons etenim græce oros appellatur. Quā rationē secutus interpres orichalcum siue aurichalcū posuit pro masculo thure respiciēs alterā uidelicet libani significationē hoc est montis syriæ palestinae. Post huius obseruationis meæ adnotationē cum ad curiā regiā proficiscerer

diuertī paululū ab itinere ut Ioannē Fofsecā Pallantinū epifcopum ob
 iter falutarē: qui eo tempore pallantiæ morabatur. Cūq; more meo illius
 urbis bibliothecas excuterē: iuftrarēq; cœnobīū diui Pauli quod a fratrib;
 bus dominicis habitatur: incidi in uetuftatis adorādæ cōmentarios fup
 apocalypsim Ioānis ab incerto quodā autore fcriptos: in quib; huiufmo
 di erat lectio: & pedes ei; fimiles aurichalco libani. Quæ uerba in ipfius
 autoris expofitione iterū atq; iterū repetūtur. Interpretaturq; libanū in
 albedinē: cū a fenfu litterali difcedit. Sed bone iefu quāta eft ueritatis uis:
 quæ quāq; undiq; labefactetur: femper tñ relinquit fui ueftigia & quafi
 anfas quafdā per quas ad illi; in quifitionē demonftrationēq; perueniri
 poffit. Nā quis ex lectiōe illa nō uidet ab interprete locū illū fic principio
 fuiſſe cōuerfum. & pedes ei; fimiles chalcolibano. i. mafculo thuri. dein
 de ab ignorātia librariorū adiectū fuiſſe auri & detractū libano: ſiue liba
 ni: qđ habet lectio codicis uetufi tæcti uitioſe ſcripta pro libano. Niſi qđ
 malit imperitiæ arguere interprete: qui cum libanus duas ut diximus ha
 beat ſignificationes hoc eſt thuris lachrymarū & mōtē paleſtinæ: relicto
 fenfu quē autor intelligebat: alterū male cohæretē elegerit in hūc modū
 uertēs. Et pedes eius fimiles chalco. i. æri libani. i. ex mōte illo paleſtinæ
 cōflato. Atqui græci in iis cōmentationibus quas nobis uidere contigit
 oēs exponūt chalcolibanon ꝑ arfenlibano ſiue arren libano. i. ꝑ mafcu
 lo thure.

Bethſaida probethesda.

v.

DRo eo qđ in Ioanne cap. v. nos habemus. Eſt autem hieroſo
 lymis ꝑbatīca piſcina quæ cognominatur hebraicæ bethſai
 da: in græco euangelifta fic ſcripſit. Eſt autē hieroſolymis in
 probatica: aut quæ admodū codex pallatinus: & alii habet ſup
 ꝑbatīca. tūc interpūgēdo ſequitur: piſcina quæ cognominatur hebraice
 bethesda. ut ſint apud latinos tria errata. Primū quod in præpoſitio eſt
 detracta. alterum qđ probatica & piſcina per inde uidentur eſſe coniuſta
 ac ſi eſſet adiectiuum cū ſuo ſubſtantiuo: cū ſint ut diximus interpūgē
 da. Tertium quod pro bethesda legitur bethſaida. Eſt autem euāgeliftæ
 ſenſus. quod hieroſolymis in probatica: hoc eſt in ſepto ſiue ouili ſiue ꝑ
 cuarſo in quo pecudes cogebantur ut inde diſtraherentur ſiue ad ſacrifi
 cium ſiue ad lanienā eſt: piſcina quæ cognominatur hebraice bethesda.
 Itaq; probatica ſubſtantiuē accipitur ab eo quod eſt probaticus. a. um.
 quod probaton eſt ouis. ut ſit hæc probatica. x. manſio ouium: quem
 admodum dicimus baſilicam & regiam domum regis citra nominis

a illi

substantiui expressionem. Bethesda uero interpretatur domus effusionis quoniam in eam piscinam confluebant aquae siue pluuiales siue ductiles. Esda namque & asdod: quo nomine prius fuit dicta quae postea sit cognominata azotus ciuitas nobilissima palestinae: interpretatur effusio. Sicut autem ut Eusebius caesariensis atque diuus Hieronymus scribunt: in ea domo duo lacus: quorum unus hibernis pluuiis adimpleri solet: alter mirum in modum rubens quasi cruentis aquis antiqui in se operis signa testatur nam. ut inquit hostias in eo lauari solitas tradunt. Atqui in.ii. Paralip. libro. cap. .iiii. ubi de templi edificatione agitur: non in lacu sed in conchis aeneis lauari consueuisse hostias traditur. Fecit inquit Salomon conchas decem & posuit quinque a dextris & quinque a sinistris: ut lauerent in eis omnia quae in holocaustum oblaturi erant. Sed credibile est post templi euersionem non in conchis illis quae a praefecto regis assyriorum siue alterutro ex illis erant iam babylonem translatae: sed in piscina illa lauari solitas esse hostias. Neque enim in eo nunc laboramus an in piscina lauari consuetum fuerit hostias immolandas: sed ut uendicaretur restituereturque in pristina atque proinde ueram descriptionem locus ab incuria librariorum uitiatus: qui nominis uicinitate decepti pro bethesda. scriptaerunt bethsaida. Cum sit bethsaida galilaeae ciuitas prope genesareth stagnum Petri Andreae & Philippi apostolorum patria: interpreteturque domus uenationis. Bethesda uero ut diximus domus effusionis aquarum uidelicet eo influentium. Quare illi qui piscinam bethsaidam domum uenationis interpretantur dupliciter peccant: & quod uitiata lectionem non agnoscunt: & quod alieni nominis interpretationem sensui accommodant: quem ipsi fingunt: non qui lectioni debetur. Bethdagon. vi.

In primo regum uolumine Cap. v. legimus his uerbis tulerunt philistinim arcam dei: & intulerunt eam in templum dagon: & ita tuerunt eam iuxta dagon & quae sequuntur. Cecidit autem bethdagon in sortem tribus iuda ut colligitur ex libro Iosue. Fuitque in collimitio duarum tribuum Isaschar uidelicet & Zabulon: ut in eodem uolumine habetur. In primo praeterea Machabeorum: intrauerunt inquit in bethdagon idolum suum ut ibi se liberarent: & sequitur templum dagon & omnes qui fugerant ad illud Ionatham succendit igni. Qui hunc locum enarrare nihil aliud dicunt quam dagon ex lingua syrisca interpretari piscem. & bethdagon esse domum siue templum piscis: sed quis eorum apud indigenas ignorant. Sed nos dicimus dagon esse quae sit alio nomine derecto. Strabo. Plinius & Macrobius tum atharam tum atergatim eana-

dem uocant. Quātumq; coniectura possumus assequi eadem est cognos-
 minata astarte. de qua in. iiii. Regum uolumine Cap. xi. Colebat inquit
 Salomon astarten deam sidoniorm. Sed de astarte alias. Nūc de derces-
 to. Narrat didorns siculus in. iiii. bibliotheces libro fuisse non longe ab
 ascalone urbe syriæ clarissima stagnum piscibus refertum atq; iuxta il-
 lud insigne templum dercetis facie hominis ac reliqua corporis parte
 piscis effigie. Cuius figuræ causam hanc fuisse dicunt: uenerem ut ado-
 lescenti sacrificanti sibi gratificaretur: iniecit animum derceto ut illius
 uoto ac precibus acquiesceret. Atq; deinde eorum congressu natā esse
 puellam: quæ postea sit cognominata Semiramis quæ fuit coniux. Ni-
 ni assyriorum. regis nominatissima: Nympham uero & pudore admissi
 concubitus iunenem abegisse: & infantem in loca deuia atq; aspera ex-
 ponendam curasse: se uero in stagnum illud dedisse præcepitem: atq; ita
 in piscem quali figura diximus transformatū. Vnde & syrii piscibus non
 uescuntur quin potius illos quasi deos colunt. Templum uero quod illi
 deæ dicatum est cuiusq; Diodorus. meminit: id est quod in sacris litteris
 appellatur Bethdagon. de quo Eusebius atq; Hieronymus in libro de to-
 pographia sacre scripturæ. dicunt fuisse prope ascalonem inter iamnam
 & lidam quæ postea sit cognominata diospolis non longe ab azoto. Nā
 hæ quattuor urbes Palestinæ iudææ intta ambitum quadraginta milliū
 passuum continētur. Quod cum ex multis aliis sacre scripturæ locis: tū
 ex primo Machabeorū libro manifeste colligi potest. Succendit inquit
 Ionathas azotum: & mouit inde castra & applicuit ea ad ascalonem.
 Transmutationis autem dercetis in piscem & illius filia: semiramidis in
 columbam. Ouidius in. iiii. Metamorphoseos.

Incipit & dubitat de te babylonia narret

Derceti: quam uersam squammis uelantibus artus:

Stagna. palestinici credunt mutasse figuram

Aut magis ut sumptis illis filia pennis.

Extremos altis in turribus egerit annos.

Carmelopardaliis.

vii.

Nsecūda lege hoc est Deuteronomio cap. xiiii. Inter animalia
 quorū esus hebræis permittitur camelopardalini numerat.
 hoc est animal inquit quod comedere debetis. bouē. ouem. ca-
 prā. & subdit camelopardalim. Sed cum inter aialia innumēda
 camelus & pardus reponātur etiā ex genere: tū etiā noiātim camelopar-

dalis quasi mūda quadrupes estāda illis proponitur cū presertim paulo post dicturi sim⁹ qđ cornua gester: bifidā unguļā habeat atq; ex cōsequēti altera parte dētata sit ruminetq; & seuo pinguescat q̄ oīa adesse debēt quadrupedi q̄ sit hebræis uestēda. Qđ uero dicitur camelopardalis non ita accipiēdū est qđ ex cōmestione duorū aialū diuersi gñis sit ppagata ut quidā male interpretātur illud Horatii ex. ii. epistolarum uolumine. Diuersum cōfusa genus pāthera camelo: Sed qđ capite camelū uarietate colorū pardū siue pantherā præ se ferat. Plini⁹ lib. viii. cap. xviii. camelo rū inquit similitudo in duo trāsfertur aialia. Nabim æthiopes uocāt collo simīle equo: pedib⁹ & crurib⁹ boni camelo capite: albīs maculis rutilum colorē distinguētib⁹: unde camelopardalis dictatoris cæsaris circēsbis ludis primū uisa romæ. Ex eo subinde cernitur aspectu magis q̄ feritate cōspicua. quare & ouis feræ nomē inuenit. hæc plini⁹. Varro quoq; de lingua latina. Camelus inquit suo noīe syriaco in latinū uenit: ut alexandria. camelopardalis nuper adducta quæ erat figura ut camelus maculis ut pāthera. hoc est pardalis. quā em̄ nos pantherā græci pardalim uocāt. Pāther uero apud aristotelē aliud est a pāthera siue pardali de panthere nāq; theodoro interprete: pāther inquit hoc est lupus canari⁹ cæcos parit luporū ritu numero cū plurimū quattuor. Galenus q; quidā inquit adeo bestiales sunt ut leonū & pantherarū item canū & pantherū & uulpīū carnib⁹ uestātur. Pardus uero qđ sit aīal aliūbi dicitur. Nūcad camelopardalim redeam⁹. Heliodorus libro æthiopicō. x. scribit æthiopum regi ab auxomitarū legatis hāc ferā dono datā. Postremo inquit accessere auxomitarū legati: & cū aliā munera obtulerūt tū in primis animantē quampiā inusitata specie: naturaq; cui⁹ ad magnitudinē cameli pceritas color pellisq; pātheris maculis ueluti florētibus uariegata. postremā infra aluū partes humi subsidebāt: sicuti i leonib⁹ uidem⁹. humeri pedesq; priores atq; itē pectus præter cæterorū mēbrorū rationē pcerā. tenuis ceruix & q̄ de reliqua corporis mole in oloriū collū se extēderet. camelo caput simīle. maior ipso pene duplo quā libyssæ struthi. Substrictosq; uelut oculos torue motās cōniuebat. incessus autē lōge animantiū cæterarū terrestrium uel aquatiliū dissimilis. Neq; em̄ uicissitatim crura simul: sed dextra pariter de hinc sinistra utraq; agitabat. cūq; his suspēsa pferebat latera tractu motuq; tā facili: ut eā quo uellet tenui capistro uertice deuincto ueluti fortissimo uinculo magister pduceret. Hæc ut est cōspecta animās omnē cōtinuo multitudine obstu pefecit: speciesq; nomē inuenit ex

iis q̄ præcipua in corpore sit ut ex tēpore eam populus camelopardalim
 appellaret. Dion q̄q̄ & ipse autor græcus. xliiij. romane historiæ libro cō
 sentanea uerbis Plinii scribit. camelopardalim inqt primus Cæsar romā
 adduxit & populo ostendit. Id aīal cætera camelus crura aut̄ inæqualia
 habet posteriora priorib⁹ magis breuia ut a clunib⁹ attollit sensim quasi
 ascēdēti simileicipiat: corpusq̄ reliquū sublime admodū crurib⁹ priori
 bus sustētatur: sed ceruix in altitudinē pene peculiarē se tollit. colore ipso
 maculoso ceu panthera: quo fit ut amborū pmiscuo uocabulo censeatur.
 Solinus præterea ubi de æthiōpibus eadem propemodum quæ Plinius
 de camelopardali tradit. Iulius capitolinus in gordianorum uita scribit
 Philippū cæsarē qui prim⁹ omnium christian⁹ fuit impator in ludis sæcu
 laribus cū millesimū ab urbe cōdita annū celebrauit decē cameloparda
 los populo spectādos exhibuit. Idē q̄q̄ tradit Gordianū seniorē inter cæ
 tera quæ in quæstura sua populo rapiēda cōcessit: centū oues feras exhi
 buisse. Cornua uero hāc beluam habere q̄ Plinius. Solinus. Varro. He
 liodorus Dion atq̄ alii siluerūt animaduertit Angelus politianus in gir
 rafa: sic em̄ uulguis camelopardalim appellat: quā Sultanus idest ægypti
 rex misit dono Laurētio medicæ Florētinorū principi. Qd̄ si cornua ge
 stat: bifidaq̄ est: ut Plini⁹ scribit: merito ex genere mūdarū quadrupedū
 mores hebræis mandendā esse permittit. Castores. viii.

Auguratus Paulus apostol⁹ ex insula melite in siciliā: id qd̄
 in apostolorū actib⁹ cap. xxviii. legitur. Cōscēdit nauē alexā
 drinā: cui erat insigne castorū: siue iouis filiorū. nā utraq̄ lra
 inuenitur: & utraq̄ respōdet ei qd̄ in græco legitur dioscori.
 Quod uero Hugo Cardinalis legit castorū mendū est manifestariū ab
 inscitia librariorū pfectū: qui p castorū. r. interiecta castorū scriptitarūt
 Quare illi⁹ friuolas exposiōnes omittam⁹. Fuerūt aut̄ dioscori castor
 & pollux dicti a Zeus dios qd̄ est iupiter Iouis: & coros puer siue fili⁹. de
 quorū noie mēsis q̄q̄ apud græcos est cognominat⁹: q est fere apud nos
 Iunius. de q̄ in libro Machabæorū. li. cap. xi. Anno inquit cētesimo qua
 dragesimo octauo mēsis dioscoron die. xxxiiii. Recta igitur interpretatio
 & q̄ sit uerbū ex uerbo: quāq̄ uenerabilis Beda agnoscit legitq̄ est iouis
 filiorū. Sed cū dioscori duo sint hoc est castor pollux: uideam⁹ an recte sit
 interpretat⁹ qui dioscoros uertit in castores. Videtur aut̄ ex cōsuetudine
 loquēdi sumpsisse interpres: ut utriusq̄ del nomē sub uno cōplecteretur.
 Nā tēplū qd̄ fuit Romæ ex cōsortio castori & polluci dedicatū: unū tantū

castoris dicebatur. Vnde facete. M. bibulus. C. cæsarís in ædilitate collega euenisse sibi dixit quod polluci. Vt enim geminis fratribus ædes in foro constituta tantum castoris uocaretur: ita suam cæsarísq; munificentiam unius cæsarís dici. Refert præterea Seneca in. i. libro naturalium quæstionum: quod si in mediâ tempestate apparent quasi stellæ uelo insidentes: adiunari se tunc periclitantes existiment castoris & pollucis numina credentes. Atqui Plinius illas non castorem & pollucem sed uno nomine castores uocat libro. ii. naturalis histo. cap. de castoribus. Has hodie in tempestate deprehensâ nauæ sancti thermi lampadas uocant: quas cum uiderint pro certo habent frangi euestigio tempestatem. Beda hunc locum exponens. Gemini inquit castores sunt castor & pollux: quos ideo gentiles in mari deos uocant: quia in tempestate si solæ apparuerint in nauí uel in antennis periculosi: si uero geminæ prosperi cursus sunt nunciæ. Ego uero quemadmodum de geminis castoribus simul apparentibus Bedæ astipulor: ita de solitariis dissentio. tunc enim non castor neq; pollux sed helena uocatur. De qua Plinius libro. ii. Diram illam ac minacem appellatam helenam ferunt. Et Papinius in. vii. thebaidis. Non aliter cæco nocturni turbine cori Scit peritura ratis: cum iam damnata fororis Igne terapnæi fugerunt carbasa fratres. Insigne igitur nauis alexandrinæ erant castores siue filii iouis: in quorum tutela nauæ esse putabatur. quemadmodum apud Vergilium in. v. æneid. Sunt cætaurus. scylla. pístris. chimera. Charadrius quid. ix.

In leuitico Cap. xi. & in Deuteronomio cap. xiiii. prohibet deus per mosen hebræos uesci auibus immundis inter quas numerat charadrium. Sed quæ auis aut qualis charadrius sit: non hebræi quoscõsuluí: non illorum locorum enarratores: nõ illi qui uocabula in ordinẽ alphabetarium redegerunt: mihi satisfaciunt. Aristoteles libro de historia animalium. viii. Inter aues lacustres siue marinas illum nominat. gauria inquit alba & fulica mergus & chadrius rupex iuxta mare uictitant. Idẽ libro. ix. Colunt inquit & aliæ aues fragosa & saxa & cauernas: ut quæ apræruptis torrentium alueis charadrium appellamus. praua hæc auis & colore & uoce. noctu apparet. luce aufugit. a Theodoro gaze tumhiaticola interpretatur: quod in hiatibus & speluncis habitat: nam charadrium tum torrens. tum alueus. tum uallis. tum spelunca ex græco uertitur. Alio in loco charadrium in rupicẽ trãstulit: quod in rupium cauernis habitat.

IN daniële propheta Cap. xiiii. ubi historia susanæ ex trāslatio-
 ne Theodoctionis inserta scribitur: omnes codices uulgo ha-
 bent. Si uidiſti eam: dic subqua arbore uideris. Qui ait sub cy-
 no: pro eo quod esse debuit sub schino. Iacobus constantius
 cōtra Nicolāū lyrā corruptā lectiōnē defendit: asseueratq; non schinū sed
 cinum eo in loco debere legi. Ego cū ex mea consuetudine bibliopolia:
 quæ Salmāticæ cōplura sunt: excuterē: forte fortuna incidī in obseruatio-
 nes quasdā Iacobi cōstātii uiri plane litteratissimī: sed quē antea nomi-
 ne tātum nouerā. Fuerūt autē obseruationes illæ numero centum: quas
 idcirco uoluit græce hecatoſtyn potius quā cēturiā latine cognominare.
 Harum duæ priores: ac totidē posteriores pertinet ad quosdā locos diuī-
 næ scripturæ. Sed cū reliquæ omnes multū eruditiois rerū sæculariū cō-
 tineāt: atq; ut ingenue fatear: omnes illas mihi facile persuaserit: in quat-
 tuor tantū quas dixi: hominis prudentiam desiderauī: qui in ipso statim
 initio: ac deinde in operis clausula: ubi ex artis rhetoricæ præcepto con-
 ſuetū est optima quæque disponi: frigidiora & pene puerilia collocarit.
 ut quod in prima obseruatione: quasi in re magna ac per difficili cōmo-
 ratur ostendēs eos aberrare: qui in Matthæi euāgelio legūt: quod Hero-
 des occidit omnes pueros abimatur & infra: putātes nō bimatu sed imatu
 esse legendū: ita ut. b. littera non ad præpositionē præcedentē: sed ad di-
 ctionē sequentē pertineat. quod nec pueri quidē ignorāt: etiā qui nondū
 aere lauātur. Aut ostēdat mihi Cōstantius oportet: quis hoc unquam di-
 xerit. Aut si harū rerū tam curiosus est: illud potius ex Laurētio ualla de-
 buit adnotare in uerbis illis nō infra: sed intra debere legi ppter ea quod
 infra conditionē & locū designat: ut infra omnes homines infra tectum.
 intra uero numerū & spacium. ut intra octo dies. intra urbis muros. Sed
 de his alias: nūc ad rem. Cōstantius in obseruatione a finali proxima in-
 uehitur acerrime in Nicolāū quod eo in loco legat schino quā interpreta-
 tur lentiscum: cōtenditq; debere legi cino: quā ipse somniat esse ex lauri
 generibus unū. Exentiamus igitur diiudicemusq; uter illorū stet a causa
 potiori. cōstituatū iter eos causa: citētur partis utriusq; testes. Cōstātius
 affert in testimoniū cōtra ueritatē locos deprauatos duos. alterū ex calce
 quindecimi uoluminis Pliniani: ubi numerātur lauri genera tredecim.
 Accessere inquit genera. Cuius hanc siluestrem laurū aliqui intelligūt.
 ubi pro eo quod est cuius ipse cōtendit debere legi cinus. quod nō Her-

molans eo in loco adnotauit. nō Theophrastus scripsit. nō Cato in libris de re rustica: qui tria tantū genera lauri numerat. Nō aliū quispiā qui dicat cinum esse lauri speciem: aut arboris per se genus. Alterum affert ex Quidio testimonium: qui libro Metamorphoseos. x. inter arbores quæ Orpheo astiterūt enumerat cinum. Sic enim ipse legit. & bicolor myrtus & bacchis cerula cinus: cum omnes libri tam in emendati quā emendati habeant ficus. Sed contra duos testes deprauatos atq; aduersariū malignitate corruptos unum Hieronymum atq; ipsam ueritatem quæ ualeat pro mille testibus producimus. Scribit em̄ in ipsi⁹ Danielis proemio: Africānum qui ut sacræ scripturæ falsitatem conuinceret: multa contra originem argumenta congeffit: inter cætera opposuisse susane historiam ab aliquo græculo nugatore confictam: idq; ex uerborum etymologia probasse. quod ubi legitur apud nos sub schino: quod sequitur statim angelus dei scindette medium: totum illud ex græco sermone descēdere. Schinos enim latine est lentiscus. schizo uero interpretatur scindo. & subdit Hieronymus. cuius rei nos intelligentiā nostris hanc possumus dare: alentisco in lentem te comminuat angelus: aut lente pereas: aut lentus idest flexibilis ducaris ad mortem. Emendemus obiter locum superiorī coniunctum: ubi pro primo legitur pruno. Est autem prinos græce quæ sit latinis ilex. ad quod nomē alludens Daniel subiungit. Manet em̄ angelus dei gladium habens: ut secette medium. primo enim græce feco interpretatur. Vnde subdit Hieronymus de arbore ilice Danielē dixisse ilico pereas. a primo igitur prise fecit in secunda persona futuri indicatiui modi sicut a schino schise. Non debuit itaq; Constantius ea quorum ignorantia tenebatur attingere: nec uiolare naturæ legē de qua poeta. Publica lex hominum naturaq; continet hoc fas:

Vt teneat uetitos inscicia debilis actus.

Cœmiterium non cimiterion.

xi.

Surpatur crebro in sacris litteris dormire p̄ eo quod est mortē obire: siue mori. Quale est illud ex euangelio Non est mortua puella sed dormit. Illud quoq; lazarus amicus noster dormit. Sumptū est autē uerbū ex eo quod quēadmodū is qui dormit quādocūq; expergiscetur: ita ex eo quod in religione nostra credim⁹ & speramus: qui diē suū obire aliquādo ex mortuis resurgēt. Significatiuis itaq; nostri mortuos dormire dicūt: q̄ latinæ elegantiæ studiosi mortem oppetere. siue diē obire. siue agere aut efflare animā. siue mori. siue perī-

re, siue interire. Hinc factū est ut locus ī quo mortuū sepeliūtur qđ latinæ tū sepulchretū, tū cōditoriū appellatur a græcis polyandriō ut est ī Iezechiele dicitur: in nra religiōe cœmiteriū græce latine dormitoriū uocetur: nō cimiteriū ut homines indocti somniāt dictū quasi cinis teriū quia ibi defunctorum cinis teritur. Neq; a cinis quod ipsi interpretātur dulce & sterni statio: sed potius per ce diphthongō cœmiterion dictum a cœmao mæ quod est dormio: ut sit quæadmodū dixim⁹ cœmiteriō dormitoriū.

Collirida.

xii.

Ibro Regū secūdo Cap. vi. Partitus est inquit tā uirō quā mulieri singulis colliridā panis unā. & in Leuitico cap. vi. Colliridas olei admixtione cōspersas offerent. Sed quid collirida sit plane nescitur. nā cū græcum nomē uideatur græci nō agnoscut esse suū. Latini diuināt cū dicūt esse triāgulū siue tortā panis. nos p eo qđ legitur collirida suspicamur una littera immutata debere legi collidida. Est nāq; apud græcos collix. icos. panis subcinericius hoc est nō in furno sed in foco sup lapide cōcalesfacto deinde cinerib⁹ sup ingestis decoctus. quo genere coquēdi panes etiā nūc quidā ex cātabris & asturibus utūtur. putāturq; huiusmodi panes ad augēdas uires plurimū cōducere. Ab eo igitur quod est collix Aristophanes comicus nomē finxit colliphagi. i. collicis uoratoris. Hinc etiā in forma diminutiua colliphium & colliciū dicta. Iuuenalis. Luctātur pauci comedūt colliphia pauci. Martialis. & colliphia cū decē comedit. Plautus quoq; colliphia inquit mihi. a collicio iterū fit collidida qđ significat etiā panē subcinericiū. Itaq; apud autores sacrarū litterarū ubi crebra sit mētio huiusmodi panis indifferēter alterū p altero ponitur. unde p eo qđ in. iiii. Regū cap. xix. Hieronymo interprete legim⁹ respexit Elias. & ecce ad caput suū subcinerici⁹ panis & uas aquæ. Ambrosi⁹ in eplā ad uercellēses Elias inqt quē dñs eruditiebat ad uirtutis pfectionē ad caput suū collididā & uas aquæ repperit. Idē qđ Hieronym⁹ ī quadā eplā ad Eustochiū p eo qđ interpretans dixit subcinerici⁹ panis respexit inquit Elias & ecce ad caput ei⁹ panis collididæ. sic em̄ legēdū est: aut ostēdāt mihi ubi apud græcos & latinos collirida reperiatur: aut qđ significet. Daphne qđ in libro numerorū. xiii.

Vod in libro numerorū Cap. xxxiiii. legitur de sephama descendenti termini in reblata cōtra fontem daphnē: nemo ex iis qui hūc locum enarrauerūt: quid sit daphne: aut cur ab interprete adiectū exposuit. Nicolaus Iyra otiose dictum putat: dia

citq; in libris castigatis nō haberi daphnen: cum ediuersolibri potius in emēdati sint ubi daphne nō habetur. Hieronym⁹ certe in Ezezielē cap. iiii. exponēs obiter locū illū de sephama inquit. i. de apamiā descēdent termini in reblatha: quæ nunc syriæ notatur antiochiā. & subdit. Vt scias inquit reblā siue reblathā hāc significare urbē dicit cōtra fontē quē perspicuū est significare daphnē de quo fonte lucus aquis abūdātissimis fruitur. Qd si Hieronymo nō credis: at ipsi sacre lectioni credas necesse est quæ in secūdo Machabeorū uolumine cap. iiii. hæc uerba cōtinet. Onias inquit sacerdos cōtinebat se in loco tuto antiochiæ secus daphnen. Nam cū sint plures antiochiæ una est ad cragū flumē i cilicia. altera iuxta mæā drum amnē in caria. tertiā pīsidia in cappadocia. de qua Lucas in apostolica historia cap. xiiii. ad quarū differentiā hæc cognominata est antiochia ad daphnen. quæ etiā aliarū cōparatione antiochia magna dicitur: & antiochia quoq; ad orontem quia ab oronte fluuiio secatur mediā. Ad daphnē siue epīdaphnē cognominata est ut sunt autores Eusebius in locis sacre scripturæ Hieronymus in Ezezielē: a luco quē Cn. pōpei⁹ lauris & cupressis consitū dedicauit. Continebatur autem lucus ille ambitu octoginta stadiorū quo in loco antiochensiu cōuentus agitabatur: ut auctor est Strabo. Cupressorū daphnēsiū meminit Iustinian⁹ imperator. li. xi. Codicis. ti. de cupressis ex luco daphnensi. Capitolinus quoq; in uerū cæsaris uita. Verus inquit cæsar posteaq; in syriā uenit in deliciis apud antiochiā ad daphnē uixit. Amianus præterea tunc ait apud daphnē amcenū illud & ambitiosum antiochiæ suburbanū. Meminerūt præterea eiusdē luci Volcatius & Lampridius. Fuit quoq; antiochiæ porta qua fbat̄ ad daphnē. De qua hieronymus in uita beati Ignatiī. Reliquiæ inquit corporis eius antiochiæ iacet extra portā daphniticā in cœmiterio. Quod uero Eusebius & Hieronym⁹ dicūt cognominatā ad daphnē hoc est ad laurū siue lauretū ppter lauros & cupressos a Pōpeio dedicatas in eo loco: ad superiora potius tēpora referēdm est. Cōstat nāq; urbē illā fuisse conditā uel poti⁹ inſtauratā a seleuco Rege syriæ indito etiā illi nomine ex patre suo antiocho qui fuit ex ducibus Philippi regis Macedonū autore Trogo libro. xv. & quod ad daphnē sit cognominata indigenæ causam afferūt: quod daphnē quā poetæ fluminis patrii appellāt ipsi suā atq; ladonis sui filiā fuisse dicūt. Ph ilostratus li. i. Apollonius inquit antiochiā quæ magna cognominatur: & apollinis daphnei templū intrauit cui arcadiæ fabulā assyrii tribuerunt daphnē ladonis filiā illic natā

fluminis afferentes. & fuit quidē apud ipsos fluuius quē ladonē appellāt
 & maxime omnīū arborū laurum colūt ob memoriā uirginis daphnes.
 Arrianus præterea a daphne ladonis fluminis filia dictam antiochiā ad
 daphnē putat: quibus in memorato loco Hieronymus astipulatur dicēs
 hic lucus a magno Pōpeio qui primus Romano imperio subiecit iudæā
 cōsitus est & ab eo iuxta fabulā poetarū daphnes nomē accepit ob lauros
 & cyparissos quæ arbores in ipso frequētissimæ sunt. Ex quibus infertur
 nō frustra ab interprete fuisse adiectum daphnē id quod Nicolaus puta-
 uit: sed dictū per figurā prolepsim non modo poetis sed etiā litterarū fa-
 crarū autoribus usitatissimam. Quod uero ille dicit hunc locum esse qui
 apud Mattheum sit magedon: & apud Marcum dalmanuthā & quod in-
 de oriatur iordanes: totum hic cōmenticiū est & pro libidine sua confi-
 ctum: Id quod suo in loco disputabitur.

Debora non delbora. xiiii.

Væ reperiūtur ī sacra scriptura fœminæ cognomines. utraq;
 uocata est debora. Altera rebecca uxoris isaac nutrix: de qua
 Genclis cap. xxxv. Eodem inquit tempore mortua est debo-
 ra nutrix rebecæ: & sepulta est ad radices bethel subter quera-
 cu. Altera prophetis uxor lapidoth: quæ post aioth iudicauit populum
 isracl cum barach. de qua in Iudicum libro multa scribūtur. Sed in libris
 recentioribus utrobq; .l. interiecta delbora legitur: quod nulla ratione
 defendi potest. Tū quod apud hebræos in hac particula .l. nusq; est. qui-
 bus astipulantur omnes codices græci aut qui ex translatione græca ad
 nos uenerunt: atq; etiam antiqui omnes libri latinis longobardis gothi-
 cisq; inter poenos scripti. Tum quod omnes ecclesiastici autores debora
 in apem interpretantur: cum delbora per .l. litteram interiectam nihil ta-
 le: sed neq; aliud quicq; apud hebræos significet. Est et alia ratio: cui ne-
 mo inuenire potest quid respondere queat. Remigius in hebraicorū no-
 minum interpretatione: in quibus disponendis alphabetarium ordinē
 exactissime prosequitur: post particulam debon gad e uestigio subiun-
 git debora. tum subdit decla. hoc est post nomina habentia. b. post. e. ap-
 ponit habentia. c. post. e. ut nullus relinquatur locus ei quod delbora per
 l. litteram: quod est quemadmodum diximus nihili uerbū. Quare dispū-
 gendum est. l. ex hac particula uelint nolint: qui uitiosa lectione tanto-
 pere delectantur.

Dextera. xv.

b

Alomon Proverbiorū cap. iiii. enumerans præmia quæ comitan-
 tur sapientiam: Longitudo inquit dierum in dextera eius: & in si-
 nistra illius diuitiæ & gloria. In quibus uerbis præter illū sensum
 qui est in promptu: subest recondita quædam per digitos computandi
 ratio qua ois antiquitas utebatur. Quāuis enim per longitudinem dierū
 intelligatur interminabilis uitæ iucunda possessio: respicit tamē ad illud
 quod qui pertingebat annum uitæ centesimū: incipiebat in dextera ma-
 nu computare: cum in sinistra superiores numerasset. Vt de nestore: qui
 apud Ouidium dixerat: uixi annos bis centum: nunc tertia uiuitur ætas:
 Iuuenalis ait. Rex pilius magno si quicquā credis homero: Exemplū ui-
 tæ fuit a cornice secūda: Fœlix nimirum qui tot per æcula mortem distu-
 lit. atq; suos iam dextera computat annos. Qui per digitos computandi
 modus cum apud autores frequēs sit: neq; adhuc ars ipsa uulgata est: pau-
 ca nobis ex Isidoro atq; Beda mutuāda sunt: atq; graphice demonstnan-
 dum qua digitorū figura apud maiores nostros numeri designabantur.
 Minimus itaq; digitus mediæ uolæ appressus unum monstrat. Medicus
 hoc est minimo proxim⁹ in eadem uola affixus duo. Medicus qui infa-
 mis et impudicus appellatur: eidem uolæ impressus tria. Minimus subla-
 tus reliquis duobus affixis quattuor. Medicus sublatus quoq; medio im-
 presso quinq;. Medicus appressus medio & minimo sublatis sex. Mini-
 mus brachiali hoc est radici manus applicito septem. Medicus eidē etiā
 radici applicitus nouem. Quemadmodū uero per tres digitos superio-
 res numerum citra denariū ostendimus: ita duobus reliquis hoc est polli-
 ce atq; indice decuplationes simplicium numerorum designabimus.
 Indicis igitur summitas nodo pollicis medio admota decem monstrat.
 Pollex in partē manus domesticā inflexus uiginti. Pollicis atq; indicis
 summitates cōiunctæ triginta. Pollicis medius nodus medio indicis cōdy-
 lo impressus quadraginta. Index sup summitatē pollicis circūduct⁹ sexa-
 ginta. Pollex atq; index diuarcati atq; distēti septuaginta. Pollex indicis
 ac medio insertus octoginta. Indicis apex radici pollicis admotus nona-
 ginta. Atq; ita possumus tā numeros simplices quā cōpositos citra cētū
 mōstrare alios aliis nō impediētib⁹. Transferentes deinde supputatio-
 nem in manum dexterā centum designabim⁹: ubi fuerāt decem in sini-
 stra. Ducēta ubi uiginti. Trecenta ubi triginta. Quadringēta ubi quadra-
 ginta. Quingenta ubi quinquaginta. Sexcenta ubi sexaginta. Septingē-
 ta ubi septuaginta. Octingēta ubi octoginta. Nongenta ubi nonaginta.

Deinde mille ubi monstrabatur in sinistra unū. Duo mille ubi duo. Tria
 mille ubi tria. & ita deinceps usq; ad nouē millia. Vltiores numeri cir-
 cūferendo manus p̄ alias corporis partes estingebātur. Ex hac graphica
 numerorū descriptione possum⁹ enodare cōplures autorū locos: qui uis
 debātur inextricabiles: ut quod paulo ante Iuuenalis de nestore dicebat
 sua dextra cōputat annos. quodq; Salomō inuebat lōgītudo dierū in dex-
 tera eius. Quodq; Plini⁹ scribit antiquissimi deorū iani effigie ita cōsue-
 uisse pingi: aut ex aliqua materia excudi quasi digitus significaret tercen-
 tum sexaginta quinq; qui numerus est dierū totius anni: qđ ianus idem
 deus habitus est qui sit sol: cuius annuū cursum totidem dies conficiunt.
 Quodq; in apologia secūda pro magia scribit Apuleius. Si triginta in-
 quit annos pro decē dixisses posses uideri pro computationis gestu er-
 rasse & quos circulare debueris digitos aperuisse &c. Et quod Hierony-
 mus primo in Iouinianū libro ex euāgelio scribit dicēs. Cētesimus & se-
 xagesimus & trigēsimus fructus quāq; de una terra & una semente nasci-
 tur tamē multū differūt numero. Triginta referūtur ad nuptias. nam &
 ipsa digitorum coniuactio quasi molli osculo se amplectens ac fœderās
 maritum pingit & coniugem. Diximus nāq; triginta pollicis ac indicis
 summitatib⁹ in orbem circūductis designari: ut sit pollex quasi maritus
 in dex uxor se inuicem molli osculo fœderantes. & subdit Hieronymus.
 Sexaginta uero ad uiduas: eo quod in angustia & tribulatione sunt possi-
 tæ: unde & superiore digito deprimuntur: quantoq; maior est difficul-
 tas expertæ quondam uoluptatis illecebris abstinere: tātō maius et præ-
 mium. Nam diximus indice super mediam pollicis uertebra m sexagin-
 ta formari. Tum idem Hieronymus subiungit. Porro centesimus nu-
 merus diligenter quæso lector attende: de sinistra transfertur ad dex-
 tram: et iisdem quidem digitis sed non in eadem manu quibus in leua
 nuptæ significantur & uiduæ circulum faciens exprimit uirginitatis co-
 ronam. Diximus namq; centum in dextra manu designari eodem in
 loco ubi decem in sinistra & iisdem in digitis quibus triginta & sexa-
 ginta. Fitq; ex circumductione illa orbis: quam Hieronymus coronam
 interpretatur quæ sit debita uirginibus. Ambrosius præterea in ser-
 mone quodam qui legitur in celebritatibus unius confessoris pontifi-
 cis ex consuetudine rituq; Romanæ ecclesiæ: cuius initium est ad sancti
 patris nostri ad hanc numerandi rationem alludens: quic huic mundo
 inquit: crucifixus & mortuus: quicquid laborauit de hac uita ad illam

transulit. & quasi bonus ratiocinator uelut ad centuplum manum porri
gens semper de sinistra aliquid transmisit ad dextram. Sic quoq; illud
Iuuenalis exponendum est in quo pleriq; hærent. sua inquit dextra
computat annos. De nestore uidelicet loquens qui apud Ouidium dixit
rat. Vixi annos bis centum: nunc tertia uiuitur ætas: quia diximus quod
ultra centum numeri in dextra manu formabantur. Sic etiã facile possu-
mus intelligere illud ex Macrobio in saturnalibus quod de iano scribit:
qua manuum digitorumq; chironomia designare posset ter centū illos
& sexaginta quinq; dies quibus annū spacium cōficitur. Sic quod Ci-
cero compluribus in locis scribit ad digitos rem redire. Sic deniq; quod
ab initio diximus Salomonis illud longitudo dierum in dextra illius &
in sinistra eius diuitiæ & gloria.

Drama. atis. xvi.

Quæerunt a me cotidie multi nō solū ex sacrificulorū turba sed
ex illorū numero qui se sciolos putāt: quid sibi nult drama il-
lud quod in celebritate uirginis deciparæ: ac proinde in festis
aliarū uirginū ecclesia romana canit. Ante torū huius uirginis
frequentate nobis dulcia cantica dramatis. Scribendū nāq; est nō per
ch. non per g. nō per duplex. m. ut in quibusdā deprauatis codicib; legi-
tur: sed simpliciter dramatis. Atq; ut semel me ab hac quæstione absol-
uam: uolui hoc in loco scribere aliquid quo deinceps percōturos remit-
tam. Est itaq; drachma per ch. atq; per primā declinationem inflexa ge-
nus monetæ quod appendit fere nostri tēporis argenteum nūmum siue
denariū: hoc est uncie partem octauā. nam quod hispani uocāt adareme
dimidiū est drachmæ. in quo significatu accipiēda est drachma illa: quā
in euāgelio mulier amisit. Est & dragma. atis. per g. manipulus ab eo qđ
est græce drax. acos. i. pugnus. unde & dragmateuo. i. manipulos colligo
in quo sensu legitur psalmo. cxxv. portātes manipulos suos. p quo i græ-
co dragmata habetur. Est & dramma per duplex. m. cursus. ab eo quod
est græce dramín currere. & drasmoscursus siue fuga. Sed drama. atis.
simpliciter scriptum est representatio fabularū in quibus introducuntur
uariæ personæ. ut in comoediis & tragediis. & poematis diuerforum ge-
nerum. unde & Seruius in bucolicis illud dicit dramaticū dicendi genus
in quo uariæ inducuntur personæ. dictū a drao quod est ago in ea signifi-
catione qua Iuuenalis ait. uxorē comedus agit uel dorida. In quo sensu ac-
cipitur drama in uersu quē ecclesia canit dulcia cantica dramatis. Repræ-

sentat nāq; ecclesia christi nuptias cum matre uirgine. aut cum aliqua ex uirginibus quas euāgelista uocat sapientes. aut cum defæcatissima aliqua fidelium anima. aut cum ipsa deniq; ecclesia: in quibus quidē nuptiis cauē dum esse epithalamium hoc est carmen nuptiale admonemur quale est illud Salomonis in canticis canticorum: in quo introducuntur personæ repræsentantes tum sponsam. tum sponsum. tum utriusq; matrem. tum utriusq; comites. Quem deinceps imitati sunt poetæ latini & græci: qui epithalamia quoq; scripserunt in nuptiis deorum atq; hominum. Primus qui epithalamium cecinit apud græcos autores fuisse dicitur apollo in nuptiis Thetidis & pelei. & deinceps alii quos et latini sunt subsecuti. Catullus. Ouidius. Claudianus. Ausonius. Talia igitur carmina in spiritalibus nuptiis esse canenda nobis monemur: qualia sunt illa ex canticis Salomonis. Dum esset rex in accubitu suo. & Leua eius sub capite meo. & Nigra sum sed formosa. & Iam hyems transiit & recessit: quæ sunt uerba sponsi & sponsæ: quæ personæ introducuntur ab autore. & hoc est quod Origenes in expositione illius operis dicit. Epithalamium inquit Salomonis quod in morem dramatis compositum est. id est actionis uel repræsentationis diuersarum personarum.

Electrum.

xvii.

Værebat a me nuper religiosus uita & moribus diuum Franciscū referēs qui & ipse cœnobii murgitani præsul erat: quid sibi uellet electrū id quod in Iezeciele propheta cap. i. legitur. Splendor inquit in circuitu eius: & de medio eius quasi species electri. & rursus cap. viii. & a lumbis eius & sursum quasi aspectus splendoris ut uisio electri. Eram tunc in aula per quæ reuerendi atq; proinde cle mentissimi domini Francisci ximenez archiepiscopi Toletani & hispaniarum protomystræ: cui iam pridem inuestigandæ antiquitatis sacrarum litterarum cura uel præcipua incumbit & conquirendorum uoluminum adeam rem non minor diligentia. Antea igitur quæ quidpiam quæstioni responderem: uideamus inquam quando nos fortuna tali in loco iunxit ubi adest tanta copia eruendi res abstrusas atq; difficiles: quid autores hebræorum de electro sentiāt. Euoluimus itaq; hebræorum lexica atq; glossemata: nihilq; offendim⁹ præter mera somnia esse uidel; animalis siue angeli cuiusdam nomen siue lapidem præciosum. Alii confitentur ingenue se nescire quid sit asmal: id enim apud hebræos nostro electro

b iii

respondet: inter quos est rabbi salomon uir non minus rerum q̄ uerborum diligens indagator. Nicolaus lyra putat Hieronymū immo cū Hieronymo septuaginta interpretes non affecutos uim asmal cum electrū interpretantur: quasi in eruditione linguarum non debeant preferri septuaginta quos Hieronymus in hac parte sequitur quibuscunq; aliis nescidum Salomoni homini in re litteraria nouitio neq; minus in significatu uerborum q̄ in erudēdis sensibus frequēter halucinanti. Itaq; ego lōge magis assentior septuaginta qui ut inquit Augustinus in.ii. de doctrina christiana libro tanta sp̄itus sancti præsētia interpretati esse dicuntur ut os unum tot hominum fuerit: magis Hieronymo triū linguarum peritissimo q̄ Nicolao cum suo salomone: q̄ omnibus hebraicæ linguæ recentioribus magistris. Sed cum electri apud græcos & latinos duo sint genera alterum naturale quod a latinis succinum a germanis glessum ab hispanis dicitur ambar: alterum facticium quod ex auro & argento constat: in utro sensu apud Iezecielē accipi debeat disputandum nunc mihi est. Est autem electrum in priori significatu lachryma defluens ex arbore glessaria in insulis germaniæ septentrionalibus quas electridas siue glessarias uocant: quæ deinde congelascens ad lapidis duriciem peruenit. Vergilius in bucolicis. Pinguia corticibus sudent electra myricæ. & Ouidius.ii. meta. Stillataq; sole rigescunt de lachrymis electra nouis. Plinius libro. xxxvii. his uerbis scribit phacontis inquit fulmine ictis: rores fletu mutatas in arbores populos lachrymis electrū omnib; annis fundere iuxta eridanum amnem quem padum uocamus: & est electrum appellatum quia soluocitat; est elector siue electros additq; multa de errore græcorum circa electri originem. Electrum facticium dicitur quod ex auro & argento constat: ita tamen ut quinta pars argēti auro misceatur: qualis est massa unde aurei Ioannini excuduntur: duplas hispani appellant. Plinius libro. xxxiiii. ubicunq; pars quinta argenti portio est in auro electrum uocatur. Silius libro. i. punicorū. Electri gemino pallent de semine uenæ. Martialis. Vera minus flauo radiant electra metallo. Vergilius. Tum leues ocreas electro auroq; recocto. Acursius in electri expositione plurimum aberrat. exponēs enim illud iure consulti quod habetur de legatis tertio in lege pediculus. Vasis electrinis legatis nihil interest quantum ea uasa de quibus queritur argenti atq; electri habeant: sed utrum argentum electro an electrum argento cedat. Illud quoq; de lega

tis primo. Si quis putat auri appellatione electrum uel aurichalcum cōtinēri. & illud ex Iustiniani institutionibus in titulo de rerum diuisione. Si diuersæ materiæ sint & inde propria species facta ut ex auro & argēto electrum. Videtur autem electrum hoc metallicum & ex eo appellatum quod referat ac repræsentet succini colorem splendoremq; ut sit uero si-
 millimum factitium electrū quod est posterius a naturali quod est prius fuisse cognominatum. Seruius grammaticus in illud Vergiliū est electrū inquit triplex unū ex arboribus quod succinum dicitur: aliud quod naturali-
 ter inuenitur. tertium quod fit de tribus partibus auri & una argenti quas partes si naturale resoluas inuenies. Sed de utro electro ppheta intellexerit dubitari potest. Mihi uero credibilis sit de succino intellexisse: quam de metallico uel ex eo quod sit materia translucens & perspicua & per quam similitudo illa poterat transparere. quod aureæ materiæ non contingit. uel quod hebræi suum asmal ad genus quoddam lapidum reducunt. uel quod Hieronymus quodam in loco insinuare uidetur esse sapphyrum.

Euro aquilo.

xviii.

Arrat lucas in actib; apostolorū Cap. xxvii. de laborosissima illa nauigatione Pauli circa cretā quod ingruit uetus typhonicus qui uocatur euro aquilo. Quis uetus typhonicus sit Aristoteles in. iiii. metorologicorum libro pulchre ostēdit esse uidelicet spiritū ex nube detrusum: qui a parte posteriori impulsus ab anteriori repulsus in orbem circuegitur necesse est: rapitq; secum non modo res tenues uerū etiam magnas moles inter quas lapides arbores animaliaq; grandiora: dictus a typho quod est incendo siue inflammo & fumigo. Vnde conuicitur error Nicolai mamotrecti Hugonis & omnium prope hunc locum exponentium: qui pro inflammatione quod in aliquo probato autore erat: ipsi inflationem transcribere. sed aduertendum quod sceptos nomen est generale omnibus his quæ de nubibus cadunt. Nam si flamma illa quam nubium conflictus expressit robustior fuerit incendio deferturq; in terras: fulminis habet nomen. Presteras nominamus cum flammarum minus in illis fuerit: sed si ignitum non fuerit fulmen typhon uocatur: quæ adhuc differt ab ecnephia & ex hydria: quod typhon in orbem circuegitur: ecnephias rectus propellitur uterq; ex sicca exhalatione decisus. ex hydria uero cum imbibus nubē

b iiii

repente frangit. Ex aristotele in metoro. Apuleio in libro de mūdo. Se-
 neca quinto naturalium quæstionū. Plinio. ii. naturalis historię. Quid
 uero si euro aquilo aut quare typhon cognominetur: nō puto quemquā
 mortalium scire: quin potius suspicor mendum fuisse librariorū qui pro
 euroclydon quod in græco legitur: euro aquilo nihili uerbū supposuere
 Nam cum sit aquilo uox latina: eurus autem græca: quis talem composi-
 tionem ausus esset facere? Cum præterea sit aquilo uentus spirans me-
 dia regione inter exortum & astium & septentrionem: eurus uero per-
 flet ab ortu hyemali: quæ compositio potuit ex uentis tam disparibus
 coagmētari? Quid quod Aristoteles negat typhonem posse fieri spiran-
 te aquilone? Borealibus inquit non fit typhon: nec uinosis ecnephias:
 quomodo igitur typhon potuit euro aquilo cognominari? Cum igitur
 clydon apud græcos procellā siue tempestatem significet: euroclydonem
 putat Lucam scripsisse cognominari uentum qui sit typho: hoc est spira-
 tum ex nube expressum: siue ut Plinius interpretatur uibratum ab orbe
 e hyemali unde perflat eurus. Interpres uero cum nequiret latine uim
 græce compositionis assequi: euroclydon reliquit: quod in euro aquilo
 nem librorum negligentia inuertit.

Git siue melanthium quid. xix.

Vdio uiros trium linguarum peritos hebraicam dico græcā
 et latinam: nam cæteras nihil moror: in discussione illa quæ
 sub præfulis nostri cardinalis Hispani censura prope modum
 cotidie fit: in pensitan dis interpretum uariis translationibus
 hæsitasse nuper in illud Esaiæ cap. xxviii. Seret git & cymīnū sparget. &
 paulo post. Sed in uirga excutietur git & cymīnū in baculo: quod genus
 feminis esset illud: quod a propheta dicitur cesach. ab interprete græco
 melanthion: a latino git. Medicorū uulgus ignorare uidetur quid sit me-
 lanthion siue git: cum in nigellam uertūt: nō paruo generis humani de-
 trimento si alterum pro altero in medisamētis adhibeatur: sitq; tanta in-
 ter utrumq; semen distātia quāta potest esse inter duas res diuersorū ge-
 rum: cum nigella sit in genere zizaniorū, neguilla hispane dicitur: quæ
 plarūq; aeris uitio tritico innascitur & nescio quid fatuū in sulsumq; sa-
 piat: git uero inter fruges numeretur cuius semē piperis saporē reddat.
 de quo Ausonius in monosyllabis. Est inter fruges morsu piper æquipe-
 rans git. A græcis tum melanthion ut diximus. tum melanspermon Plin.

nſo autore cognominatur: atq; ſi Theodoro gaze in Theophraſto credi-
 mus anthemone etiam dicitur: quando quibusdã in locis ex anthemone
 git interpretatur. Sed nihil mirum uulgo ignorari git: cũ Ioannes bapti-
 ſta pius cui hodie Bononienses primas deferunt: deceptus litterarum ſi-
 militudine putauerit eandem eſſe rem git & zithum. Eſt enim git ſemen
 quod hispani uocant axenuz. zithum uero poculum quod ex frugibus:
 ut inquit Strabo ægyptus excogitauit: ſicera hebraice ſerueza uulgo dici-
 tur. de qua Lucas in euangelio de Ioanne baptiſta: uinum inquit & ſicera
 non bibit. Qũ ſi per nigellã ipſi git intelligunt: uelim mihi monſtrent
 quo autore id aſſerant: Sed quæro non iam ab interpretibus linguarum
 peritis: ſed ab iis ſacrarum litterarum enarratoribus qui reconditos ſen-
 ſus ex lectione pphetica rimari conãtur. Quid ſibi uult ppheta cum duo
 hæc ſemina tam diuerſa & quidem bis ſubiũgit hoc eſt git cum cymino.
 Neq; enim fortuito ſed ex certa quadam ratione id factum uideri debet.
 Tradunt namq; qui rerum naturalium hiftoriam ſcripſere eſſe ſympa-
 thiam & antipathiam hoc eſt amicitia & inimicitias quaſdam nõ ſolum
 inter animalia ſentiendi quid iuret aut quid noceat facultate prædita:
 ſed etiam inter res ſurdas omniq; ſenſu caſſas. cuiuſmodi ſunt herbarũ
 genera inter ſe concordiam ſiue diſcordiam agentiu. ut tritico & tiphæ.
 hordeo & auenæ: quæ ſimul ſata fœcundius proueniunt: aut certe non ſe
 inuicem enecant. E diuerſo linozoſtis linum orobanche erium ſtrangu-
 lat. Lupinus præterea. faba. uicia. lens. cicerula pro ſtercore ſunt aruis.
 Sed econtratio urit campum lini ſeges. urit auenæ. urunt lethæo perſu-
 ſa papauera ſomno. Atq; ut ex Tremelii autoritate ait Varro: ſolo uirus
 ciceris obest: quia falſum eſt. Natura igitur inter git & cyminum tanta
 eſt concordia. ut ſimul ſata mirum in modum coaleſcant: ſeq; inuicẽ fœ-
 cundiora reddant. quod eleganter Columela in horto ſuo deſcribit. Fa-
 moſa q; tũc coriandra naſcuntur: graciliq; melanthia grata cymino. Nõ
 igitur ſine cauſa ut diximus ppheta git cymino adnexuit: quando alte-
 rum altero lætatur pinguiſq; adoleſcit: atq; in bonã frugẽ perducitur.

Gaius pro Gaius.

xx.

I Nter. c. & g. litteras tanta eſt in prolatione affinitas & ſimilitu-
 tudo ut non alia re inter ſe diſtnt quã exilitate & aspiratione:
 quæ quidem affectiones: quemadmodum in libello quem de
 ui & poteſtate litterarum edidimus diſputatum eſt: non poſ-

sunt litteras proprie in diuersas species collocare. **C.** namq̄ tenuior atq̄ exilior est. **G.** uero spissior aspiratioq̄. Ex quo fit ut nonnunquam altera pro altera poni possit. Non id quidem temere: sed aut per deriuationem aut per interpretationem. Per deriuationem inquam ut quod clades dicatur a gladio. Per interpretationem ut pro eo quod græce dicitur cobio. cnosos. cnidos per. **c.** litteram in principio & cignus in medio dictionis: latini per. **g.** dicunt gobio. gnosos. gnidos. cignus. Atq̄ e contrario pro eo quod illi dicunt gortynos & gortynius nos cortynos & cortynius per. **c.** litteram scribimus & enunciamus. Nihil igitur mirandum est si pro eo quod latini dicunt Caius: quod aliquando est prænomen aliquando nomen proprium: Paulus in calce epistolæ quam scripsit ad Romanos & in prima epistola ad Corinthios cap. i. & Lucas in historia apostolica. cap. xix. & xx. & Ioannes in epistola. iiii. Gaius per. **g.** litteram scriptarint. Causa autem in hoc nomine uertendi. **C.** in. **G.** illa nimirum fuit: quod quemadmodum scribit Seruius in primum Georgicorum Vergilii librum: tria sunt nomina apud latinos quæ scribuntur per. **C.** & proferruntur per. **g.** hoc est Cneius. Caius. Amurca. pro Cneius. Gaius. Amurga. In hoc ergo nomine uertendo græci potius uoluerunt transferre uocem q̄ litteram: hoc est gaius per gama: q̄ Caius per capa. Quod uero Caius nomen sit latinum nemini dubium est: significatq̄ dominum: unde extant adhuc uerba illa puellarum ad uiros in sponsalibus contrahendis: ubi tu Caius ibi ergo Caia. hoc est ubi tu dominus: ibi ego domina. Sed esto græci Gaius per. **g.** litteram scribant: quæ ratio poterit excusare latinos cum suam dictionem ex græco rursus interpretantur: quin per **C.** litteram representent tæctsi quemadmodum diximus per. **g.** proferunt.

Herba fullonum siue borith.

xxi.

In malachia propheta cap. iiii. legimus. Ipse enim quasi ignis conflans: & quasi herba fullonum. & sedebit conflans & emundans argentum: & purgabit filios leui. Quæ sit hæc herba: nemo adhuc quod ego sciam explicauit. Hebræi hoc in loco & in Ieremia cap. ii. habent borith. Si laueris inquit te nitro: & multiplicaueris tibi herbam borith. Utrobique illi per borith saponem intelligunt: quibus

enarratores nostri omnes prope modum astipulantur. Interpretes tamē quia herbam utrobique adiciunt: suspicamur borith non simpliciter esse saponem: quod fere ex cinere calce uina oleoque conficitur: sed herbam quæ sit in sermone hispano xabonera: & cuius cineres in pastillos redacti siue lixiuio ipsius cineres adhibiti maculas lintheorumque sordes abstergunt. Siue igitur borith sit sapo: siue herba saponaria: siue simpliciter simgma quoddam quod uim purgandi sordes habeat: recte cohæret utriusque propbetæ sensus. Quare non sunt audiendi: qui herbam fullo num interpretantur illa carduorum capitula: quibus ad pectendas uestes utuntur lanarii: ex eo fortasse decepti quod putarunt fullones esse qui laniciu ad uestes conficiendas exercent: perailes hispani uocant: cum sint potius qui uestes laneas siue lintheas abluunt: maculasque & illarum sordes abstergunt. Martialis in disticho cuius index est Strigiles.

Pergamushas misit: curuo distringere ferro

Non tam sæpe teret linthea fullo tibi.

Vulpianus in titulo de furtis. l. itaque fullo. Fullo inquit nel sarcinator: qui possenda uel sarcienda uestimenta accipit. In marco euangelista cap. ix. Vestimenta inquit eius facta sunt splendentia et candida nimis uelut nix: qualia fullo non potest super terram candida facere. Apologus est præterea phrygiæ fabulatoris æsopi de carbonario & fullone. quibus in locis manifestum est fullonem non eum significare qui laniciu exercet aut lanam carminas aut ad telam perducens aut textam inficiens: sed eum potius qui uestes siue lintheas siue laneas abluit. Ex quo fit ut gnaphæa per g. in lingua græcorum communi siue cnapheia per capa in attica perperam uerterint interpretes in fullonem: nec tam eum significat qui instrumento illi senticoso atque ex carduorum capitibus compacto floccos ex lanea tela decutit: quam eum qui nitro aut cymolia creta aut aqua ex saluato. aut herba saponaria: aut alio quouis medicamento quod uim smegticam hoc est purgatiuam habeat: maculas sordesque uestium abluit. Quod si quispiam est tam pertinax ut positionem defendens afferat gnaphæos etymon: a gnapho: hoc est carduo: quoniam ea herba utitur in decutiendis ex lanea tela floccis unde etiam sit herba Plinio guaphalion a tomentis similitudine: & quod eius uillis pro tomento utuntur: ut me semel ab hac quaestione absoluam: permittam illi gnaphæus siue fullo sit etiam ille lanearum telarum depexor: dummodo sciat in locis quos supra memo

Quod hebræi iehosuah uocant græci in iesum latini in iosue uerterunt. Ratio autem tantæ in eodem nomine diuersitatis illa nimirum est: quod quæ dictiones hebraicas in aliam linguam interpretati sunt: ad molliendam barbare uocis duriciem: aliam aliam rationem secuti quasdam litteras penitus expunxerunt: quasdam adiecerunt: alias non nunquam in alias commutarunt. Septuaginta namque interpretes qui primi sacras litteras ex hebræo in græcum sermonem uertere sunt ausi: ex iehosua iesum fecerunt: expuncta uidelicet he littera cum apice holem: quod & aliis compluribus in locis fecerunt: præcipue in tribus illis litteris quæ sunt græcis et latiuis omnino incognitæ hoc est he. heth. hain: quas aliquando retentis apicibus: aliquando cum suis apicibus dispunxerunt: id quod discurrētibus per nomina sacra scripturæ licet uidere. Sed cur græci huic particulae terminationem in. us. syllabam per oy. diphthogon dederint: atque in eadem accentum circumflexum collocarint: non potui reperire quæquam qui mihi diceret. Sed cum græci nunquam circumflectant ultimas dictionum syllabas: nisi sint contractæ ex synæresi: neque ex quacumque synæresi sed ex ea tantum quæ sit ex acuta & graui: cepi inquirere an eiusmodi essent in hebræo syllabæ: quæ possent per synæresim in unam syllabam coagmetari: id quod manifeste deprehensum est: cum in iehosua in penultima sit accentus acutus & in ultima grauis: ex quibus contractis coalescit syllaba: in qua desiderat circumflexus, accētus collocari. Latini uero in interpretanda hac particula aliam rationem secuti sunt. Nam in iehosuah ex prima syllaba apicem seba extriuerunt: & ex secunda aspirationem. & sicut iod & holem fecerunt io. hain uero quod in fine erat cum subiecto patha uerterunt in. e. quæ aliis quoque multis in locis factitarunt. ut in bethsabab bethsabe. bersabab beerisabe. suah sue. balah bale. oseah osee. Atque ita conflatum est iosue nomen accētū acuto in penultima. Cum itaque iesus meram habeat græcam litteraturam: necesse est per omnes casus ultimam circumflectat: eademque ex consequenti producat: atque accusatiuum per. n. litteram non per. m. finiat: & in summa ad proportionem græcorum similiter cadentium declinetur.

Cūq; idem sit iesus græce quod iosue apud latinos obseruatūm est: ut in omnibus codicibus qui ex græco uenerunt in sermonem latinum: nunq̄ dicatur iosue sed iesus. In iis uero quæ uenerūt ex hebræo tum iesus tum iosue sit in usu. Quare in toto nouo testamento quia ex græco sermone ad nos uenit: nunq̄ iosue sed iesus semper reperitur. Ecclesiasticus quoq; atq; duo Machabæorū libri quia omnino græci sunt: nunquā nominant iosue sed iesum. In aliis ueteris instrumenti libris prope semper iosue nominatur: præterq; in Abbacuc & Aggæo & Zacharia & Ezra & neemïa. Illud quoq; non est dissimulandum autores qui sequuntur hebræos iesus protulisse bisyllabum: qui uero græcos trisyllabū: quoniā apud hos. i. semp uocalis est: apud illos uero i hac particula semp cōsonās reperitur:

Ioannes pro iona:

xxiii

IRo eo quod Matthæus scribit de Petro apostolo beatus es simon bariona. apud Ioannē legim⁹ simon ioānis diligis me plus his. Ex qua lectiōnis diuersitate necesse est alterum e duobus fateri: aut patrē Petri fuisse binominem hoc est cognominatum Ionam & Ioanem: aut in alterutro euangelista scripturam esse uitiatam. Fuit tempus quo ego existimabam illud quod Matthæus dicit bariona hoc est fili iona: Iona abscissum esse ab eo quod est iohana: idq; mihi per suadebā tum autoritate chrisostomi qui lectiōnem illā agnoscit: tum ex eo quod græci & latini transferentes nomina hebræa in suas linguas aliquādo abiciūt aspirationem simplicem siue duplicem retento apice: aliquando dispungunt utrūq; hoc est litteram simul & apicem. quemadmodū pro eo quod hebræi dicunt iehosuah. græci extrita he littera cum suo holem dicunt iesus. Latini uero seba dispuncto cum aspiratione sequentis syllabæ scripserunt iosue. Atq; parī modo ex iohanna expuncta aspiratione cū suo apice potuisse fieri Iona: id quod Augustinus uidetur significare de concordia euangelistarū. Cūq; in ea essem opinione idq; asseuerate defendere: perfudit os meum rubore perquam Reuerendus tn christo pater ac clæmentissimus dominus & patronus meus Cardinalis hispanus qui mihi ex codice græco monstrauit in euangelio Ioannis nō esse legendum Simon ioannis sed simon iona subaudi filius quod est consentaneum ei quod Matthæus scripsit Simon bariona æque iona filius.

Lustrum.

xxiiii.

ESt ille publicus error: in quē uideo omnes quos unq̄ legerim aut audierim turpiter lapsos: de recētoribus loquor: nam cū his tantū

in hī certamē est: qui dicūt lustrū cōstare spacio quinq; annorū. Citantq; stulticiæ suæ testes nō infimæ autoritatis Lucanū imprimis de bello de cēnali cæsaris in gallia. Pugnante inquit geminis tenuit te gallia lustris. Ouidium: qui bellum troianum quod per totidē annos durauerat: bilu stre quoq; appellauit. Illud quoq; Ecclesiasticū lustra sex qui iā peracta tempus implens corporis. Afferūt præterea Varronis testimonium de origine linguæ latinæ. Tēpus inquit nominatū tēpus quinquēnale a luē do idest soluēdo: quod quinto quoq; anno uestigalia & tributa percēso res soluebātur. Difficile est tantorum uirorum autoritati repugnare: sed multo difficilīus reclamanti obistere ueritati. Quis enim ignorat bis sextilem diem quarto quoq; anno intercalari? Plinius libro. ii. naturalis historiæ. Per singulas inquit intercalationes uno die antecedentibus rur sumq; lustra sequenti ordine seruantibus. & paulo post. Redire inquit easdem uices quadriennio exacto Euxodus putat: & est principium lustrī eius semper intercalari anno caniculæ exortu. Intercalationē quoq; eam lustro idest quadriēnio fieri Ouidius in. iiii. fastorum uolumine scribit in hunc modum.

Is decies senos tercentum & quinq; diebus

Iungit & e pleno tempora quarta die

Hic anni modus est: in lustrum accedere debet

Quæ consumatur paribus una dies.

Quid quod omnes docti simul & indocti fatētur lustrum latine dici: quā græci uocant olympiada. Nam et Papinius pro olympiade lustrum posuit dicens. Nō aliter cum pisæo sua lustra tonanti cū redeunt. Sed quod olympias tantum quattuor annos complectatur: licet animaduertere cū aliis in locis: tum in Eusebii chronico: ubi per quaternos annos olympiades digerit. Vnde igitur ortus est tantus error: ut pro quattuor quinq; accipiantur? Ex eo nimirum quod termini accipiuntur pro interuallis. Sic dicimus quia diapason consonantia constat ex octo uocibus: cum interualla sint tantum septē hoc est quinq; toni & duo semitonia. sic quod ab octauo in octauum est dies dominicus: cum tamē in hebdomadæ sint tantum dies septem. Pari quoq; ratione cum dicimus a quinto in quintum annum debere diem bisextilem intercalari: illud nimirum intelligimus quod ea intercalatio exacto quadriēnio quolibet debeat fieri in eo qui est quadrienniū præteriti finis et in initium sequentis. Quam differentiam nescio an satis latine isti solent facere per hæc aduerbia exclusiue &

inclusiue: ut sint in lustro quinque anni inclusiue: quattuor uero exclusiue. Sic febres tertianas quartanasque uocamus. non quod illas tertio aut quarto quoque die contigat accedere: sed quoda tertio in tertium aut a quarto in quartum ægrotantes corripiant. Hinc est quinta illa tychonii regula quam Augustinus in .iii. de doctrina christiana uolumine adducit ad intelligendum complures ex scriptura locos: cum per tropum synecdochē aut a parte totum intelligimus: aut econtrario a toto partem. ut quod in transfiguratione domini alter euangelista scribit: quod post dies octo assumpsit Petrum Iacobum & Ioannem. Alter uero post dies sex factum fuisse dicit. Vtrumque uerum esse non posset: quod de numero dierum dictum est: nisi alter dies primum & ultimum imperfectos: alter sex medios integros accepisset. Hinc etiam soluitur illa de christi resurrectione quæstio: cum non fuerit in sepulchro nisi horis sex & triginta adiectis tribus ex quo expirauit: quomodo dicimus quod resurrexit die tertio. Nisi enim ultima dici pars in qua passus est & prima in qua resurrexit pro integris accipiantur: non esset uerum quod die tertio resurrexit a mortuis. Sed esto lustrum pro quinque annis hoc est quattuor annis exactis & quinto inchoato accipiatur: esto bellum gallicum sit a cæsa re duobus lustris exactis & tertio uertente peractum: aut octo mediis annis peractis primo & nouissimo imperfectis: nonne ex regula Tychonii utrumque uerum esse potest: et quod lustrum continet annos quattuor & annos quinque: & duo lustra annos octo & annos decem? Quod uero sex lustris exactis christus ad passionem uenerit: nulla Tychonii regula defendi nulla ratione excusari potest. Sex namque lustra quattuor & uiginti annos complectuntur. Atque ecclesiastici autores partim anno tertio & trigésimo partim quarto & trigésimo ætatis passum affirmant: hoc est lustris octo peractis et nono inchoato. Quod si lustrum idē est quod olympias: id quod omnes fatentur: a christi die natali ad eius passionem octo integræ olympiades supputantur. Natus est enim anno tertio ceterimæ nonagesimæ quartæ olympiadis: passus uero tertio anno ducentessimæ secundæ olympiadis hoc est anno duodeuigesimo principatus Tiberii cæsaris.

Moses an moyses.

xxv.

Epe mihi dubiã traxit sentētia mētem in eo qđ idētidē
a uiris doctissimis percontatus sum. unde. y. psilon litte
ra hebræis atq; latinis incognita in hoc nomē moyses
irreperit. Nam cū apud hebræos moyses scribatur atq;
legatur per mem imposito apice holem deinde per sin
subiecto segol & in fine cum simplici aspiratione: mirū
unde potuerit in hanc particulam. y. psilon conflare. Atqui apud latinos
autores nusq; moyses sed semper moyses legitur. Plinius libro. xxx. est in
quit & alia magicæ factio amose etiã num & latopea iudæis pendens.
Iustinus quoq; ex trogo pompeio libro. xxxvi. Post damascum inquit
abraam & israel & moyses reges fuerunt. & paulo post filius iosephi moyses
fuit. Neq; enĩ de fide historiæ nunc agitur: sed de puritate semonis. et
ne quis cauillari possit: litteram librariorum uitio fuisse dispunctam: Iu
uenalis satyra. xiiii. uersum hexametru spondeo claudens dixit. Iudaicu
ediscut & seruãt ac metunt ius Tradidit arcano quodcuq; uolumine mo
ses. Obseruatum quoq; est apud Iuencum in euãgelica historia & apud
aratorem cardinalē in actibus Apostolorū. & apud Prudentium in uariis
operibus semper moyses & nunquã moyses legi. Apud autores tamē græ
cos utrūq; indifferenter tamen legitur. Cum itaq; in eo essem articulo ut
putarem in hac dictione. y. psilon fuisse interiectum: uenit mihi in men
tem legisse apud nō contēnendæ autoritatis scriptores fuisse apud iones
diphthongon ex. o. mega. & y. psilon coagmentatū in qua. y. psilo tali
modo proferretur qualis sonat in au. & eu. diphthongis ut si ab hac parti
cula ouis detrahas is. Vnde fieri potuit ut in principio a græcis moyses
per. oy. diphthongon scriberetur deinde soluta diphthongo moyses tri
syllabicos proferrent: sicut econtrario in ephraim & issai ai uocales solu
tas in ai diphthongon cōmutarunt ephrē & iesse enunciãtes. Declina
tur autē hoc nomē apud sacrarū litterarū autores græcos uariis modis.
Moseus & moyseus per eus diphthongon & moyses siue moyses per eta.
ab eo quod est moseus & moyseus fit in genitiuo moseos & moyseos. in
datiui moysi per ei diphthongon & moysi. in accusatiui mosea & moy
sea. in uocatiui mosen & moysem. ab eo quod est moyses & moyses geniti
uius facit mosu & moysu. datiuius mose & moyse per eta. accusatiui mo
sen & moysem. uocatiuus o mose uel moyses o moyse uel moyses. Ab eo
quod est moseus & moyseus latini doctorissimi mitati moyses mosis & moy
ses moysis & in datiui mosi & moysi & in accusatiui mosen & moysem

facere potuerunt. quemadmodum a tides ab achilleus achilles. ab ulyfseus ulyfles. a perseus perfes. Ab eo quod est moſeus iuuenius libro iiii. de euāgelica hiftoria facit in accuſatio moſea. cū dixit moſea qui legum poſuit præcepta iubere. Nā quod in pētatheuco legitur frequēter lo cutus eſt dñs ad moſen ab eo dicatur quod eſt moſes moyſu: Quodq; frequenter in ſacris litteris uſurpatur moyſi in genitiuo datiuus eſt pro genitiuo: nā datiuus eſt moyſi ſiue per eta in fine ab eo quod eſt moſes moyſu moyſi. Iam uero datiuum poni pro genitiuo figura frequens eſt apud poetas: quod & Prifcianus teſtatur de his nominibus quæ ad tertiā declinatio nē latinā reducūtur. Quēadmodū uero ab achilleus dicimus doctores ſecuti achilles achillis achilli. & inde Vergi. prif. ænei. Troas reli quias danaū atq; immittis achilli p achillis. & ab ulyfseus ulyfles ulyſſi. & inde idē autor in. ii. eiufdem operis. aut duri miles ulyſſi p ulyſſis: ita ab eo quod eſt moſeus latini potuerunt facee moſes moyſis moyſi: & in genitiuo moyſi pro moyſis. Hæc idcirco ſunt a me tã multis ut quodā modo excuſaretur quod in introductio nibus meis propoſui declinatio nem barbarā: per quā dixi hoc nomē declinari. Illud quoq; aduertendum eſt omnes caſus huius noīs circūfletere ultimā apud græcos & qui illo rum declinatio nē utimur etiam apud latinos. Sed quā in recto ultima cir cūfleſtatur nōdum mihi liquet: cū apud græcos nunq; id contingat: niſi ex acuta & graui fiat ſynæreſis: id quod in nomine ieſus diximus.

Mænianum quid eſt.

xxvii.

INezra uolumine in cap. vi. legim⁹ q; cyrus rex iuſſit extrui mænianū in domo domini. Sed quid mænianū ſit: aut unde ſit appellatū dubitabit fortaffe quiſpiā. Sext⁹ feſtus Pōpei⁹ Mæniana inquit ædificia a mænio ſunt appellata: qui prim⁹ in foro ultra colūnas tigna proiecit: quo ampliaretur ſuperiora ſpectacu la. Hic eſt ille mænius qui poſt bona patris abſumpta colūnā ſibi ſeruauit unde ludos ſpectaret. De quo Horatius in. i. epiſtolarū. Mænius ut rebus maternis atq; paternis. Atq; alio in loco mænius abſentē nonium cū car peret: quē locum enarrās Porphyrio Mænius inquit ſcurrilitate notiſſi mus poſt abroſum patrimoniū uēdidiffe domū: quā habuerat ad domū ſpectantem una ſibi exēpta colūna unde gladiatores ſpectaret: quæ ex eo mæni colūna uocabatur. De qua Lucili⁹ mænius inquit cū colūnā pete ret. Aſconius quoq; pedianus in ciceronis diuinatione actio nū uerina rum exponēs illud ad colūnam mæniā: Mænius inquit cum domū ſuam

C

nenderet Catoni & Flacco cēforibus ut ibi Basilica edificaretur: excep-
 rat ius sibi unius columnæ super quam tectum proliceret: & pronolanti-
 bus tabulatis ipse & posteri eius spectare mun⁹ gladiatorū possent: quod
 etiā tū in foro dabatur. & subdit ex illo igitur columna mænia uocita-
 ta est. Mæniani meminī Valerius maximus in titulo de mortibus non
 uulgaribus. G. lucinius inquit dum sententiæ dicerētur in mænianum cō-
 scendit. Vitruuius quoq; libro. v. in principio. Mæniana inquit in super-
 rioribus coaxationibus collocētur. Hieronymus in epistola ad suniam &
 fretelā exponēs illud psalmographi: Factus sum sicut passer solitarius in
 tecto. doma in orientalibus prouinciis dicitur ipsum quod apud nos tes-
 ctum. In ægypto inquit & in palestina ubi uel scripti sunt diuini libri uel
 interpretati non habent in tectis culmina: sed domata quæ romæ solaria
 uel mæniana uocantur. i. palatia tecta quæ tranuersis trabibus sustentā-
 tur. deniq; & in actibus apostolorum ascēdit inquit in doma. Iabolenus
 in titu. de uerborum significatione. l. malum quale genus ædificiū sit ostē-
 dit dicens. Inter proiectum inquit & immissum hoc interesse labeo ait.
 quod proiectum esset in quo ita prouheretur ut nusq; requiesceret quas
 liā mæniana subgrundaria essent. i. recti partes impendentes ad parietū
 munitiones. Vulpian⁹ quoq; in titulo ne quid in loco publico. l. ii. c. Cū
 quidā inquit in mæniano uelum immisisset haberet: quod uicini lumini-
 bus officiebat. In codice præterea Iustiniano titu. de ædificiis priuatis. l.
 mæniana inquit siue olim constructa siue imposterum cōstruenda. Ac-
 cursus quēadmodū & Hieronymus mæniana solaria interpretatur: sed
 quod a mænibus dicantur nemo preter ipsum dixit.

Meditor pro exerceor.

xxvii.

Editor. aris. non modo significat id quod habet in promptu
 hoc est cogitare: sed plerūq; pro eo quod est exercere accipi-
 tur: ut apud Iuuenalē. Fuscus marmorea meditatus prælia uil-
 la. idem & statua meditatus prælia lusca. Plautus in sticho. Si-
 mul ad cursurā meditabor me ad ludos olympiæ. Vergil. quoq; ii. geor.
 Iuno pestē meditata iuuēcæ. In hac significatione accipitur illud ex Ge-
 nesi cap. xxiiii. ubi legimus Isaac exisse ut meditaretur in agro. Nā quod
 Nicolaus exponit ad orandū: rectius dixisset ad arandū: nā eo in loco po-
 tius actum corporis q̄ mētis cogitationē intelligit. Quale est illud Pro-
 uerbiorū cap. viii. Sicut pullus hirūdinis clamabo: meditabor ut colūba.
 & illud Esaiæ. xlvi. Veritatē meditabitur guttur meū. quod utrūq; cum

uoce siue cātu quodā fit: ut uō male intelligatur quod in psalmo legitur: in lege eius meditabitur die ac nocte. & qđ hymnographus scribit semper in psalmis meditemur: p̄ eo quod est ad cantū siue in cantu exerceri. quemadmodū apud Vergiliū in bucolicis. Silnestrē tenui musam meditaris auena. Atq; agrestem tenui meditabor arū dīne musam. & illud. omnia quæ phæbo quondam meditāte beatus audiit euroras iussitq; edisce re lauros ille canit. In græco quoq; in illo loco egressus fuerat ad meditandum in agro: habetur adolefchese. i. ad exercendum.

Melita.

xxviii.

Natātī Paulo apostolo ex illa tēpestate quā describit Lucas in apostolica historia cap. xxvii. occurrit insula melita. & cum euasissimus hinc cognouimus quod insula melita uocabatur. Hæc nāq; est uera lectio: atq; sic ex græco uertit interpret: nō quod in quibusdā codicibus latinis legitur tum mitylene tum miletus tū melitene. Nā mitylene nō est insula: sed ciuitas est lesbī in insulæ cōtra troadem positæ: distans a melita nō minus octingētis millibus passuū. Miletus quoq; non est insula sed oppidū in ionia insigne. patria thaletis illius qui fuit unus idēq; primus ex septē sapiētib; ac præterea Timothei musici & anaxymandri physici. distatq; a melita nostra passib; aliquāto pluribus q̄ mitylene. Melitene uero ciuitas est cappadociæ: quā præterfluit Euphrates fluui;. Ex plinio. straboue. Martiano cæterisq;. Distat autē melitene a melita duplo amplius q̄ miletus & mitylene. Est autē melita insula inter siciliā & aphricā distāsa syracusis quo ex melita Paulus ad nauigauit passus circiter centū mille. hodie appellatur maltha siciliæ regno cōtributa. de qua Ptolemæus pelagiæ inquit insulæ inter aphricā & siciliā hæ sunt. Cosyra & glauconis insula & melita in qua ciuitas eiusdē nominis. Strabo præterea libro. vi. in descriptione insularū siciliæ adiacētium. Imminet autē pachino melita de qua catelli portantur quos melitæos uocāt. Plinius quoq; libro. iiii. in siculo inquit feti sunt insulæ in aphricā uersæ gaulos & melita a camarina octoginta quattuor millib; passuū distās. Atq; ut omnis de nomine huius insulæ tollatur ambiguitas: Arator cardinalis cuius autoritatē ecclesia romana præfert nō modo Hugoni cōcardinali Mametrecto & Nicolao: qui dicit mitylene esse litterā correctā cū nihil sit corruptius: sed reliquis omnibus neotericis qui sacre scripturæ locos conati sunt enarrare. Is namq; in. ii. uoluntine apostolicæ historiæ ubi hanc partem euangelista prosequitur: heroicis carminibus sic ait.

c ii

His dictis ruit ira maris: sublataq; dudum
Lux reuocata micat: uelamine noctis aperto
Pandere uisa solum: quod præbuit hospita uautis
Sic anio lateri remis uicina melite.

Sed aduertēda est uarietas inter duos egregios autores in syllabæ quātitate. Arator nāq; secut⁹ accētū græcū penultimā pduxit: qđ & in aliis locis fecit: nā ultima lōga existēs apud græcos nō uult accētū acutū in ante penultima collocari. Ouidius tñ in. iiii. fastorū eādē breuiauit dicens.
Fertilis est melite sterili uicina cosyrae

Insula: quam libyci uerberat unda freti.

Micol pro merob.

xxix.

In testamento nouo quosdā esse locos in quibus aliæ personæ pro aliis legūtur: nesciri uero causas tātæ uarietatis idētidē diximus: sed & nūc dicimus in ueteri quoq; tale aliquid reperiri: ut quod in secūdo regū uolumine Cap. xxi. legitur micol pro merob. Tulit inquit dauid rex duos filios Respha quos peperit Saul ad moni & miphiboseth: & qnq; filios micol filiaē saul quos generat adrieli filio berzellai: & dedit eos in manus gabaonitarū: qui crucifixerūt eos in mōte coram domino. Hic manifestū est micol pro merob positā esse. Nā cōstat saul duas genuisse filias Merob primā & alterā micol ex. i. Reg. cap. xiiii. Deinde dedisse merob filiā maiorē adrieli molathite: & micol filiā minorē dauid pactā præputiis cētū philistæorū. ex. i. Reg. cap. xviii. quā postea abduxit a dauid & tradidit phalti filio lais. ex. i. Reg. cap. xv. Quam rursus dauid abstractā a phalti domū reduxit ex. ii. Regū. cap. iiii. Quomodo igitur fieri potuit ut micol filios generare potuerit adrieli: qui traderetur gabaonitis? Quod si quispiā dixerit micol repudiatā rursus a Dauid: quod nō est credible: & susceptā ab adriele: tēpora uidētur ob stare: sed illud imprimis quod scribitur in. ii. Reg. cap. vi. Micol filiaē saul nō est natus filius usq; in diē mortis suæ. Hebræus quidā legis atq; antiquitatis hebraicæ satis perit⁹ dicebat mihi: merob illos quinq; uiros genuisse phalti: sed michol adoptasse sibi. Sed hoc est uiolētiam inferre lectioni: quæ dicit quod illos genuerit adrieli. In utrisq; igitur codicibus hebræis & latinis nam græcos nobis uidere non contigit: mendum est Micol pro merob.

Mygale quid.

xxx.

Inter immūda animalia legislator i Leuitico cap. xi. Mygalē nūmerat. hęc inquit inter polluta reputabūtur de iis quę mouētur in terra. mustela. & mus. & crocodylus. mygale. chamæleō. & stelīo. Sed cū mygalē oēs interpretētur murem arachneū: nō possumus uti aiunt digito mōstrare: q̄ nā bestiola sit̄cū raro inueniatur. Plinius libro viii. scribit. muribus arachneis uenenatū esse morsum: eosdēq; ulteriōre regionē apoeninā nō habere: eosdēq; ubicūq; sint si trāsierint orbitā intrēre. Iulius firmicus libro matheseon. vii. in arietis inquit parte. xviii. qui habuerit horascopum a modica bestiola: idest aut a phalangio aut a mure arachneo aut a scorpione morietur. Mygale uero dicitur græca a mys qđ est mus: & gale qđ est mustela: quod muris magnitudine sit: mustelina specie: rostro oblōgo: cauda gracili: ordine dentiū quadruplici: ut autor est Aetius. Frequēs in britāniā insula: sicq; ab insulanis hodie appellatur. Galenus libro. xi. de medicina simplici cap. xxv. & in libello de cetaurea quasi de uenenatæ bestiolæ morsu meminit: nisi qđ illius interpres mygalē in mustelā uertit: cū mustela lōge aliud sit a mure arachneo. Scribit præterea Herodotus libro. ii. de reb? ægyptiis: quod cū mygalæ moriūtur. ab illis in buthon urbē humani gratiā asportātur: ut merito Moses huius bestiolæ meminerit: quippe qui octoginta annos fuerit in ægypto. nā ea ætate dux itinēris factus ab ægyptiā seruitute israeliticum populū afferuit.

Non adiecta aut detracta. xxxi.

Non particula negatiua in plerisq; locis adiecta siue detracta non modo perturbat sensum: uerū etiā lectōrē in cōtrariā sententiā trāsuersum rapit. Cuiusmodi est illud qđ Moses scribit Geneleos cap. viii. Aperuit inquit Noe fenestrā arcę quā fecerat & dimisit coruū: qui ibat & nō reuertebatur. Atqui in hebræo & in codicibus uetustis Ion gobardis goticis inter poenos & latinis non particula detracta est: qui ibat inquit & reuertebatur. qui est sensus manifestus & lectioni consentaneus: quia uidelicet cum terra esset aquis undiq; obruta: nō inueniēs ubi cōsisteret: ibat & reuertebatur ad arcam: idq; idētidem fecisse: ostendit tēpus præteritum imperfectū. Nā si coruus reuersus nō fuisset: potius diceret per præteritum perfectū iuit & nō est reuersus. Quid quod post coruum colūba dimissa quoquo uersus nusq; ubi cōquiesceret inueniens ad arcam rediens: & post septem dies iterum remissa surculum oliuę detulit: ut credibile sit tantum arborum cacumina cōparere. Quod si coruo aliqua cōsistēdi causa fuit: nō potuit esse alia quā cadauer

aliquod intentū inmatās super aquas. Itaq; nō in eo laboramus nūc utrū
 coruus redierit: an nō redierit: sed ut ueritatē hebraicam defendamus: cui
 astipulātur codices per uetustū: refragātur noui. Sed quēadmodū in legis
 co iuris ciuillis scripsimus nō quoq; particula adiecta mentē legislatoris
 in cōtrariū uertit. Iuriscōsultus nāq; scribēs in titulo de officio procōsu-
 lis: legatus inquit mādata sibi iurisdictione iudicis dādi ius nō habet. Cæ-
 terum in pādeftis florētīnorū archetypis nō particula nō habetur: adno-
 tātē Angelo politiano cui sæpe data est copia libros illos prototypos in-
 spiciēdi. Sed an iudex delegatus habeat facultatē subdelegandi: uiderint
 iuris periti: nos ueterē lectiōnē tuemur. E diuerso quoq; eadē particula
 nō minus in contrariū legis æquitatē mutat. ut libro digestorū unde uis-
 gesimo in titulo qui est de præscriptis uerbis. l. nō solent. sic enī legē-
 dum est nō ut omnes codices uulgo habēt: solēt. Non solent inquit qui
 nouerūt seruos fugitiuos alicubi celari: indicare eos dominis ubi celen-
 tur: quæ res non facit eos fures. Quod si legas solent qui nouerunt. &c.
 erit sensus legis non modo iniquus & in ciuillis uerumetiam falsus & a-
 mente iurisconsulti alienus. Quis enim furem appellauerit eum qui scit
 seruum alicuius apud fugitiuarium delitescere? Quid quod Innocētius
 in titulo de furtis cap. qui cum fure partitur in calce cōmentationis citat
 hanc legem sub hac lectiōne non solent qui nouerunt. quod ipsum argu-
 mento est suo tempore digestorum libros nōdum fuisse uitiatos: quales
 nunc reperiuntur.

Onocrotalus.

xxxii.

Ro eo quod apud hebræos Leuitici cap. xi. legitur caath. Se-
 ptuaginta primum atq; deinceps reliqui interpretes græci
 & latini onocrotalum transtulerunt. Inter aues nāq; quibus
 uesci per mosen deus prohibet hebræos caath hoc est onocro-
 talum nominat. De aibus inquit comedere nō debetis onocrotalum &
 porphyronē & herodionē. Atq; iterum in Deuteronomio cap. xiiii. Im-
 mūdas aues nō comedetis porphyriōnem scilicet & nycticoracem. ono-
 crotalum & charadriū. Onocrotali quoq; meminit Esaiās cap. xxxiiii.
 Non erit inquit transiens per eam: & possidebunt illā onocrotalus & eri-
 cius. Plinius libro. x. naturalis histo. cuiusmodi auis illa sit his uerbis ostē-
 dit. Olorum similitudinem onocrotali habent: nec distare existimarētur
 omnino nisi faucibus ipsīs inesset alterius uterī genus. huc omnia in ex-
 plebile animal cōgerit: mira ut sit capacitas. mox perfecta rapina sensim

inde in os reddita inferam in aluum ruminantis modo defert. Hæc pulcherrima dictu sunt: sed nihilo plus afferunt utilitatis quam si nihil diceretur. Neq; em̄ satis est audire quod sit anis cygno similis: cū sit nostratib; cygnis duplo maior: tæcti illis aliquo modo sit persimilis. Nā quod Plinius scribit nihil ab odoribus distare: nisi faucib; ipsis inesset alterius utri genus: quid per uterum ipse intelligat satis liquet: nō tamē per nomē designatur quod ipse uult. hoc est ingluuie: quæ a græcis prolobos dicitur. Est autē ingluuies quēadmodū ab Aristotele in .iii. de historia animalium definitur: cutis in amplū sinuata. qua primū cibus ingestus cōtinetur incoctus. hæc qua parte iūgitur gulæ angustior est. mox amplior. tū qua desinit in uētriculū iterū arctior. de qua Vergili; in .iii. geor. Improbis ingluuie ranisq; loquacibus explet. Hæc inquā in onocrotalo mirū in modū est ampla: quippe quæ amphoræ mensurā aut nō multo minus capiat. de qua Martialis. Turpe rauenatis guttur onocrotali. nam turpe guttur p magna ingluuie posuit. Turpe enim p magno aliquādo accipi notauit Serui; grāmaticus in illud Vergili. iii. Georgicorū. Optima toruæ forma bonis: cui turpe caput cui plurima ceruix. & illud ex. iiii. eiusdē Armēta & turpes pascit sub gurgite phocas: utrobicq; exponēs turpe pro magno. Hanc onocrotalus aqua explet: atq; ore aperto pisculis se obiectat: quos cū sentit deprehēsos intra ingluuie: aquā per oris spiramēta euomit: atq; ita præda uescitur. ab hoc aquæ uomitu ego suspicor ab hebræis auem cognominatam caath q̄ caath uomitus interpretatur. & ne quasi de re incognita pluribus disputē: duos onocrotalos contigit mihi uidere: alterū cominus in foro bononiensi: ad uulgi spectaculum publice expositum: alterum eminus ad anæ fluminis ripam: ad cuius uolantis monstrosam magnitudinem uisendam multi mortales concurrerunt. Aequiperabat sane mole sua agnum anniculum. Sed cū nemo sciret auis nomen: quamq; alii dicerent se alias consimiles uidisse: ego illis dixi croton in italia uocari. & reuera ita appellabant bononienses. Sed cum onocrotalus interpretetur asinus crepitans: quoniā onos est asinus & crotao crepito: uidetur nomen impositum a uoce quam auis illa edat. quam mihi audire non licuit: propterea quod quemadmodum dixi alterum cominus extintum alterum eminus uolantem conspiciatus sum.

Phase pascha pesach.

xxx.

c iiii

Vid interpreti uenerit in mentē: ut quod ab hebræis dicitur
pesach per sama: in exodo atq; aliis in locis instrumenti uete-
ris interpretatus sit in phase: in testamento nouo græce & lati-
ne dicatur pascha. aut quid simile inter se habeāt hæc tria pe-
sach. phase. pascha: ut ausus sit latinus interpres uertere pesach in phase:
aut græcus in pascha: uellē differeret mihi quispiā triū linguarū peritus.
Interim uero dicā ego quod sentio: quo ad aliud afferat aliquid melius.
Sed de phase in primis. p. exile in aspiratū uerti frequēs est apud eos qui
de hebræo sermone transferūt in græcū aut latinū. ut p eo quod hebræi
dicūt paro. pasga. pasur per. p. exile: græci primū deinde latini transfule-
rūt pharaon. phasga. phasur per. ph. aspiratū. & mille alia. seba uero apex
qui subiicitur. p. litteræ cū ab illis prope semp per. e. uocalē proferatur:
græci & latini plerūq; uertūt in. a. ut pro eo quod illi dicunt per seba se-
mucl zebulon rephaïm. nos per. a. proferimus. Quod illi præterea zera
geder. ecron p segol: nos zara gader acaron pronūciamus per. a. uocalē.
Sama quoq; in. s. uertendum esse nō est dubiū: quæ littera quanq; non
multum distet in prolacione a zeta. s. nostro & signa græco respōdet: cū
sîn & sade uolenter in illas transferantur: quemadmodū in libello de po-
testate litterarum ex auctoritate Hieronymi demonstrauimus. Illud mira-
bile quid placuerit interpretibus græcis & latinis heth litteram: quā Hie-
ronymus duplicem aspirationem uocat subiecto patha siue comes uer-
tere semper in. e. litterā ut noah. noe. tarah tare corah. core. iephtah. iep-
pthe. atq; eadem ratione pesach phase. p. subtili in aspiratum. e. in. a. sa-
ma in. s. heth subiecto patha in. e. Atqui græci litteris inuersis in pascha
uerterūt. Nam heth litterā in chi. suum plerūq; mutant. latini quia talē
uocem non agnoscunt nisi tantum in dictionibus græcis: illā prope sem-
per expungunt: aut in simplicem aspirationem uertunt. ut pro eo quod
hebræi per heth dicunt haran hori horeb & hebron: græci per suum chi
charan chori chore chebron dicunt. at latini expuncta heth littera. aran-
ori siue horei ebron siue hebron proferunt. De nominis huius interpre-
tatione nihilo magis est silendum: in quo maximī autores aberrarunt
putantes pascha dictum a pascho quod est patior perinde ac si dicto he-
braïca patfatur etymologiam græcam aut græca latinam. De quo in re-
petitione quadam nostra disputauimus: monstrauimusq; non posse fieri.
hi sunt nō de mediā plebe: sed ex prima nota. Lactantius. Ambrosius.
et ætate nostra Ioannes tortellius aliiq; plures. Atqui Hieronymus cui

magis q̄ reliquis omnibus in litteratura credendum est in sermone de celebratione paschatos: pascha inquit nō est græcū: sicut uulgo uideri solet: sed hebræū esse dicunt: qui linguā utrāq; nouerūt: neq; enim a passione quoniam paschin græce latine dicitur pati: sed ab eo quod transitur. Idē apud matthæū pascha inquit hebraice dicitur phase non a passione: ut pleriq; arbitratur: sed neq; dicitur pahse a trāsitu maris rubri: id quod ecclesia canit: post transitum maris rubri christo canamus principi: sed quod exterminator uidens sanguinem in foribus israelitarū pertransierit: neq; percusserit illos. Ait namq; scriptura. est enim phase. i. transitus domini. & transibo per terram ægypti nocte illa: percutiamq; omne primogenitum. & sequitur. Cūq; uiderit dominus sanguinem in superliminari in utroq; poste: transcendet hostium domus: & non sinet percussorē ingredi domos uestras. atq; iterum. & cū dixerint uobis filii uestri: quæ est ista religio: dicetis eis. Victima transitus domini est: quando transiuit super domos filiorū israel in ægypto. Habet autem phase accentū in prima: non ut uulgo putat in ultima syllaba.

Phiton pro pythone.

xxxiiii.

St in sacris litteris apud hebræos uerbū frequens ob: quod græci interpretes in engastrimythos: latini in pythons uerterūt: non in phitonem: ut omnes latini codices habent: cum sit phiton nihil uerbum. aut si pro pythone sit positum: erūt in una dictione tria errata: quæ nulla ratione defendi possunt. Primum quod additur aspiratio. p. litteræ exili. alterum quod detrahitur aspiratio th. litteræ aspiratæ. tertio quod ponitur. i. jota pro ypsilo. quæ uitia inter quadraginta barbarissimi species a grammaticis numerantur. Atqui mirum est tantum errorem non fuisse animaduersum a tanta doctissimi orū uirorum multitudine: qui diuinæ lectioni operas suas dedicarunt: cum præsertim tam crebra huius uerbi mentio fiat. ut Leuitici cap. xx. Vir inquit siue mulier in quibus phitonius uel diuinationis fuerit spiritus: morte moriatur. In deuteronomio quoq; cap. xxiiii. Non sit maleficus neq; incantator. nec phitones consulatis. & in. i. Regum uolumine cap. xxviii. Saul inquit interfecit eos: qui phitones habebant in uentre. & paulo post dixit saul seruis. quærite mihi mulierem habentem phitonem. & dixerunt ei. Est mulier habens phitonem in endor. & subdit saul uerba ad mulierem. Diuina mihi in phitone: & suscita mihi quem dixerotibi. & de eodem in. i. Paralipo. libro cap. x. Mortuus est inquit saul: eo quod

phitonissam consuluerit. In quarto quoque regum cap. xxi. de manasse filio ezechiae regis iuda. Obseruauit inquit auguria & fecit phitones. In esaia quoque cap. viii. Querite a phitonibus & a diuinis qui strident in incantationibus suis. Idem cap. xix. Interrogabunt simulachra sua & diuinos & phitones. quibus in locis omnibus per phiton. & phitonicus. & phitonissa. in graeco ut diximus legitur engastrimythos: quod uerbum ex uerbo interpretari potest uertriloquus: quod gaster interpretatur uenter & mythos fabula siue uerbum: quod in. i. Regum libro expressit interpres: cum dixit qui phitones habebat in uentre. Hos pythonas a quibusdam uocatos Suidas autor est. Engastrimythos inquit: quem nonnulli pythona uocant. A sophocle uero eundem appellari dicit sternomanthiu: hoc est ex pectore diuinantem. A platone uero euryclea ab eurycleo quodam uaticinatore: cuius Aristophanes quoque meminit in comedia cuius index est sphex. hoc est uespae. Quid non & Lucas in apostolica historia cap. xvi. hunc graece pythone[m] uocat quamquam refragantibus omnibus latinis codicibus qui pro pythone phitonem habent. Puellam inquit quamdam habentem phitonem: pro quo in graeco est non habentem phitonem: sed spiritum pythonis: neque admittendi qui dictiones hebraicas in ordine alphabetarum rede gere scribentes phitonem per. f. litteram. neque audiendus sipontinus: qui phitonicos entheatos siue diuinos interpretari. Nisi forte phytonicos per. y. psilon legit: nomine a planta deducto. sed nihil ad rem de qua agitur plantae significatio pertinet. Sed uideamus nunc unde diuini siue necromantici dicantur pythones siue pythonis spiritum habere. Est apud poetas fabula celebris: quod post diuini sub Deucalione terra madefacta genuit immensae magnitudinis serpentem quem dixere pythone[m]: dictum a pythin quod est putrescere ex eo quod ex terra putri sit ortus aut in putredine solutus. Hinc apollo traditur sagittis confecisse. de quo narratur ab Ouidio fabula per longa in primo Metamor. & Lucanus in. v. Matris adhuc rudibus praean pythona sagittis explicuit. Hinc apollo uictor instituit sacros celebri certamine ludos. Pythia perdomitae serpentis nomine dictos. Hinc pythius apollo & pythia apollinis uates: quae illi spiritu raptae futura aut occulta dicebant sedentes in tripode ex corio eiusdem serpentis inducto. Hic nimirum est serpens ille de quo scriptura dicit quod erat callidior cunctis animalibus terrae. & de quo scribit Suidas his uerbis: quod pythonis daemonii diuini accessu mulieres entheatae praedicebant futura. De pythia sacerdote Strabo libro de situ orbis. ix. ubi de phocide regione urbe delphis. parnassio monte. Autores

inquit certi memorāt diuinū ipsum domiciliū profundā esse spelūcā: nō admodū ore lato patentē: inde aurā quidē referri sacro efflante numine: excelsum aut ostio immīnere tripodem: quē cū pythia cōscēderit: hausto diuinationis spiritu dei respōsa referre & metro & oratione soluta. Eadem propemodū & Iustinus libro. xxiiii. narrat. & Lucanus in. v. Vt uisdit pæan uastos telluris hiatus. Diuinam spirare fidē uentosq; loquaces Exhalare solū: sacris se condidit antris Incubuitq; adyto. uates ibi factus apollo. & non solum uates sed uatum quoq; numē. nā quattuor res maxime decernūtur illi. diuīnatio: sagittādi peritia. musica & ars medicamentaria. & quēadmodū pythiæ ab apolline pythio sunt cognominatæ: ita & phoebades a phoebo. Lucanus. Nō in quā plenior artus phoebados irrupit pæan. Fœminas uero has diuīnatrices quas dixim⁹ engastrimythos a græcis appellari philochorus in. iiii. de diuinatione libro scribit solitas quoq; fuisse carminib⁹ mortuorū animas ex inferis excitare. Suidas q; ubi de engastrimytho affert illud ex. i. Regū de pythionissa quæ samuelis animam defuncti eliciuit. Hieronymus quoq; in illud Esaiæ cap. xix. Per hæc inquit uerba significat magorū necyomantiam per quā animas euocare dicuntur & tenues umbrarū immo dæmonū audire uoces. Deniq; p pythone aquila magū interpretatus est: qui hebraice dicitur ob. pro quo septuagiuta de terra loquētes transfulerunt. Hæc hieronymus.

Porphyrio.

xxxv.

Inter aues quibus per mosen deus prohibet hebræos uesci rathan euumerat: quem interpretes græci & latini in porphyriōne uerterūt. Scribit nāq; in Leuitico cap. xi. hæc sunt quæ de auib⁹ comedere non debetis & uitāda sunt uobis. & postea quā aliquot enuenerat subdit. cicnum & onocrotalū & porphyriōnem. Atq; iterū in Deuteronomio hoc est secūda lege ubi eadē uerba sed alio ordine repetuntur. Aues inquit immūdas ne comedatis aquilā scilicet & gryphē & subdit ibi & mergulū porphyriōne & nycticoracē. Sed neq; hebræi hodie sciūt quid sit rathan. neq; aliquis ex græcis aut latinis auctoribus quos mihi cōtigit aut legere aut audire mihi qd̄ aiunt ad manū monstrare potuit: quæ auis aut cuiusmodi sit porphyrio. meminit illius Martialis in disticho cuius index est porphyrio. meminit Aristoteles in tertio de historia animalū uolumine: sed neuter illū ante oculos ponit. Plinius certe luculētissime libro naturalis historiæ. x. his uerbis porphyriōnem describit. Bibūt aues suū cæteræ: porphyrio solus morſu bibit.

Idē ex proprio genere omnē cibū aqua subinde tingens: deinde pede ad rostrū ueluti manu porrigēs. rostra iis & prælōga crura rubēt. Satis aperte Plinius porphyriōnē nobis ante oculos ponit: sed nihil mirū est ignorari auem quæ sit paucis cognita. Sed cū in bætica mea turdertania maxime in qua est patria mea nebrissa: hæc auis sit familiarissima: atq; in singulis prope domibus habeatur in deliciis: quæ me ratio ab ignoratione rei notissimæ: ac sese oculis omnium nebrissenstium cotidie ingerētis excusare potest: aut quæ dari uenia in plano solo cespitanti? Nā in eo opere in quodictiones græcas & latinas in uoces hispanas atq; hispaniēses interpretatus sum: porphyriōnem esse dixi auem alas rubras habentem atq; rursus phoenicopterum alas quoq; rubras habentem dixi: quasi idem esset porphyriōn quod phoenicopterus. Sed in utroq; me etymon deceptit. In altero quod porphyra est purpura. in altero quod phoeniceus est puniceus. Postea tū longa experiētia didici porphyriōnem esse quæ uocant in bætica mea calamon. Phoenicopterū uero quem appellant flamenco. utruq; sæpe uiderā atq; sæpe nominari audierā: sed quæadmodū Arius barbosa meus in quodā epigramate de me testatus est ex uerbis Plinii in proemio naturalis historiæ. Arduū est nomina rebus & res nominibus reddere: idq; non modo in iis quæ sunt a nobis remotiora: uerum etiam ex iis quæ iter manus oculosq; uersantur.

Scruta quæ sunt.

xxxvii.

Angelus politianus pace aliorū dixerim: nostro sæculo uir omnium eruditissimus in prima quā unicā uidi⁹ centuria obseruatione tricesima his uerbis scribit. Vocabula quæpiā sunt ita rara inuentu: ut si iterū in ea incidam⁹ ob id fecisse operæ precium uideamur: quā singularia credebatur. sicut inquit scruta dixit Horati⁹ in hoc uersiculo ex pri. epistolarū. Vilia uendentē tunicato scruta popello. dixit iterū Sidorius apollinaris libro epistolarū. vii. per hæc uerba. Nunc quædā friuola: nūc ludo apta uirgineo scruta donabat. Sed hominis diligētiam admiror: qui neq; dixit scrutū quid esset: & quod putauerit post Horatium Sidorium modo Apollinarē eo uerbo usum. Nam & Hieronymus bis id uocabulum posuit: primo in. iiii. Regum libro. cap. x. negociatores inquit uniuersiq; scruta uedentes. Atq; iterum in Neemia. cap. iiii. Post mesollam ædificauit Melchias filius aurificis usq; ad domum nathinæorū & scruta uendentium: pro quo mendose in recentioribus libris scuta uendentium utrobiq; legitur. Hinc ars scrutaria eorum qui scruta uendant:

ut apud Apuleiū in.iiii. de asino aureo. Vos inquit per balneas & aniles cellulas reptantes scrutariā facitis. Quid uero scrutū significet nō possumus uno uerbo mōstrare: sed quātum ex uaria lectiōe colligimus scruta sunt merces uiles minutæ aptæq; potius ludis q̄ seriis rebus. & scrutari huiusmodi res uēdētes: quos hebræi roolim uocant. Hieronymus in scruta uēdentes uertit. uulgus buhonoros appellat: ipsasq; res baratias nominat. hinc est uerbū scrutor. aris. pro eo quod est scruta & huiusmodi res implicitas & cōfusas explicare: ea forma qua a rima hoc est fissura inclinatur rimor. aris. p eo quod est quasi per rimas aliquid inquirere.

Scutulata.

xxxviii.

In psalmo quadagesimo quarto qui est apud hebræos quintus & quadagesimus: pro eo quod hebraice legimus lircamoth: Hieronymus interpretatur in scutulatis. in editione uulgarī habetur circumamicta uarietatibꝫ. In quo duplex est diuersitas ab hebræo: altera uersuum distinctiōe: altera in uerbis. Ordo namq; in hebræo hic est. Omnis gloria filiæ regis intrinsecus: fascis aureis uestita est. & sequitur alter uersus. In scutulatis ducetur ad regē: uirgines sequētur eā. amicta eius ducētur illuc. In editione cōmuni aliter. Omnis gloria eius filiæ regis abintus in simbrīs aureis circūamicta uarietatibus. Hic interpungēdo subditur alius uersus. Adducētur regi uirgines post eam: proximæ eius afferētur tibi. Omitto nūc alias diuersitates in uerbis & in sententiis: uenio ad illā quod pro circūamicta uarietatibus Hieronymus ex hebraica ueritate interpretatus est in scutulatis. Pro uarietatibus nāq; non est qui nō intelligat uestes diuersicolores: aut polymitas: aut segmentatas: quæ tamē uestes sint scutulatæ pauci nouerūt. Scutulatarū quoq; uerbum fit mētio in Iezeciele. Cap. xxvii. Propter multitudinē inquit operum tuorū guttam. purpurā. scutulata. byssum. & sericū proposuerunt in mercatu tuo. Scutulatorū quoq; meminit Iuuenalis dicēs. Cerulea indutus scutulata & galbana rasa. Cūq; ex lircamoth uerbū ex uerbo interpretetur in uacuitatibus: quod genus uestis intelligendum sit hoc in loco uideamus. Scutulata uestis ut inquit Varro dicta est quasi sit uelut scutulis quibusdā distincta. Plinius quoq; libro. viii. ubi de tetrina plurimis licciis texere quæ polymita appellāt: alexātria instituit: scutulis gallia diuidere. & paulo ante: quā sola ars ait scutulato textu cōmendat. Sed scutula illa quæ admodū sint effigiata nōdū liquet: an uidelicet colorū uarietate:

an liciorū permutatiōe: nūc expressa: nunc depressa: ut in mappis fieri uideamus. Ego uero quātum assequi possum coniectura sic existimo: scuta illa ex inanitate filamentī in maculas esse formata: idq; ex liciorū subductiōe fieri: quemadmodū etiā nūc uideamus ex filorū incisiōe sindones & mantilia in uarias pīcturas foraminari. Cur uero id existimē mouet me id quod Plinius libro. xi. scribit agēs de generib; arachnorum: inter quos scutulatorē quoq; enumerat. Texere inquit a medio incipit circinato orbe subtegmina adnectēs: maculasq; semper paribus interuallis sed subinde crescētibus ex angusto dilatās insolubili nodo implicat. quāta arte celant pedicas scutulato rete ad capiēdas muscas circa grassantes? Vides a plinio retis maculas appellari scutula. Accedit sermo hebræ; qui eiusmodi foraminulentas uestes recamoth. i. uacuitates siue inanitates uocat.

Sedere ad dextram.

xxxix.

Um apud oēs nationes usitatissima sit cōsuetudo ut qui sedet siue incedit ad dexterā alicuius obtineat locū priorē: quid sibi uult quod in psalmo. cix. legimus Dixit dominus dño meo: sede a dextris meis. nā cū psalmus ille in sensu etiā litterali de christo intelligatur: sintq; uerba patris ad filiū: quid incōgruentius dici potest: aut quid magis indecorū quā quod filius priorē occupet locum? Neq; solum hic sed mille aliis in locis scriptura sacra testatur christum ad dexterā patris sedere: qui tametsi natura patri est æqualis: qua tamē fili; & qua homo est cedere debuit patri primā sedē. Scio hūc locum a theologis exponi solere a dextris: idest in bonis potioribus. expositio certe nimis uiolēta: atq; male cohærēs. Quod si ad dexterā sedere honorificentius est: cur in eodē psalmo subiūgitur dominus a dextris tuis? aut quid si bi uult hęc dexterarū permutatiō: quod & Augustinus subdubitauit. Legimus præterea in. iiii. Regū libro cap. ii. de bethsabe cū uenisset ad Salomonem filiū nuper regno potitum: quod sedit rex super thronū suū & quod positus est thronus matris regis & sedit ad dexterā illi;. Illud quoq; ex psalmo. iiii. & xl. Assitit regina a dextris tuis i uestitu deaurato. Neq; enim tantum reuerentiæ filius debet matri aut sponsæ spōsus: ut si ad publicum magistratum peruenerint matri aut sponsæ in aliorum maxime conspectu priores sedendi partes concedant. Iure igitur factum est qd Qu. fabius maximus cōsul cum pater proconsul equo uehēs illi obuiam processisset imperauit licitori ut iuberet patrē ex equo descēdere: qui iussus paruū: filiūq; collaudauit: quod dignitatem imperii retinisset. Ego

uero cum hanc ordinis sedēdi indignitatem mecum sēpius reputarem: subit mihi quēdā suspicio aliū fuisse apud antiquos sedēdi ordinē quā qui sit nostris temporibus: ut uidelicet qui sederet ad sinistram esset potior eo qui sederet ad dexteram: id quod postea multis argumentis fuit mihi exploratū atq; cōpertum. Sed qua uia in eam cogitationem peruenim paucis mihi narrandū est. Principio q̄ illi qui potētiores affectabātur siue armati siue inermes tum satellites. tū stipatores. tum laterones siue latrones fuisse dictos: eosdēq; apud autores dici aut tegere latus. aut claudere latus. aut cingere latus. Horatius in secūdo sermonū. ut ne tegā spurco damæ latus! Iuuenalis. Diuitis hic serui claudit latus ingenuorum filius. Ouidius. iiii. de pōto. Dumq; latus sancti cingit tibi turba senatus. Latus quoq; in tectū siue nudū dicebatur illius quem nemo comitaretur. Ambrosius in sermone de obitu fratris sui. quod si quādo sine altero prodeūdum fuit: in tectū latus putares. Seneca libro. iiii. epistolarū. Nudū erit latus: incomitata læticia. Is præterea qui aliū comitabatur: dictus erat ire exterior. Cui uero præstaretur comitatus: ire interior. Horati? ubi supra. Ne tamē illi tu comes exterior si postulet ire recuses. & subdit uerba quæ supra retulimus. ut ne tegam spurco damæ latus! haud ita troia me gessi. Ouidius libro. v. fastorū. & medius iuuenū nō indignātibus ipsi sibat: & interior si comes unus erat: de sene loquitur cui debetur honos a iuuenibus. Atqui restat probandū quod exterior is dicatur qui sit ad dexteram alicuius: & interior qui ad sinistrā. Seruins grammaticus enarrans illud Vergiliū ex. v. æn. Radit iter leuū interior: exponit pro sinisterior. citatq; Ciceronē dicentē in quē omnia intus. & Salustiū in. ii. historia. introrsus prima asiæ bithynia est. ubi Cicero intus & Salustius introrsus pro sinisterior accepērūt. Horatius quoq; in. ii. sermonū. Interiore diem gyro trahit: ire necesse est. ubi interiore p̄ sinisteriore ponitur: quod meridies mūdi pars sinistra est: quēadmodū septētrio dextra. Lucanus in. iii. pharsalia. Ignotū uobis arabes uenistis in orbē umbras mirati nemorū non ire sinistras id est meridionales etiā in æstate. Ouidius quoq; in. ii. meta. Ne te dexterior tortum declinet ad anguē. Ne te sinisterior pressum rota ducat ad aram. Atqui anguē inter duas arctos in morē fluminis labi & aram ad meridiē sitam esse nullus poetarū sed neq; astrologorū ignorat. Colligamus igitur ex his quæ diximus eū qui sit alteri? comes claudere aut cingere aut tegere latus atq; eidem ire exteriorē hoc est ad dexterā illius. Cuius uero latus clauditur cingitur tegitur ire interiorē hoc est ad

sinistra: qui locus erat dignitate præstantior. Est præterea nõ contēnda
 quædam ratio sumpta ex eo quod legimus Paulū apostolū datum comi-
 tem ad dexterā petri: quod in illorū imaginibus disponēdis pictores ob-
 seruant: & in diplomatīs pontificum sigillo munitis animaduertimus ut
 Paulus semper sit Petro dexter. Nūquid tanquā in potiori loco? Absit ut
 apostolorū principi alter quiuis præferatur. Nam quid sibi uult gladius
 ille quem Paulus habet strictum: nisi quod est Petri comes stipator atq;
 fatelles? Huius antiquitatis ignarus Thomas in illud Apostoli ad galatas
 cap. i. qui suscitauit eū a mortuis: cū nõ haberet quid diceret: ad commen-
 tum illud cōfugit: quia præsens inquit uita significatur per sinistram: fu-
 tura uero per dexteram. in quātum ista est cœlestis & spiritalis: illa uero
 tēporalis: ideo petrus qui uocatus a christo adhuc in carne mortali posita
 ponitur in bulla papæ in sinistra parte. Paulus uero quia uocatus a christo
 iam glorificato: ponitur in dextra parte. Reliquū est ut ad quæstionē
 Augustini de permutatione dexterarū respondeamus. Ille nāq; ut est in
 rebus quæ ad nostrā religionē pertinet nihil affirmatis academiæ imita-
 tor uidetur illā non penitus explicasse. Nos uero ex iis quæ in superioribus
 dicta sunt respōdemus: qđ aut pater sedet in throno maiestatis suæ: &
 ita iubet filiū sibi a dextris hoc est in secundo loco sedere: aut præstat se fi-
 lio tanquā stipatorē protectorēq; & tūc reponit filiū in primo hoc est in
 tutiori loco & sic dictū est dominus a dextris tuis: unde subdit: confregit
 in die iræ suæ reges. Atq; iterū in psalmo. xv. Prouidebā domino in con-
 spectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne commoueat.

Symbolum quid.

xl.

SX falsa nominū etymologia multi etiā ex uiris doctissimis in
 miserādos errores lapsi sunt: ut in uerbo symbolum: putātes
 quod diceretur a syn quod est con: & bolos quēadmodum ipsi
 interpretantur bucella: finxerunt nescio quæ somnia: & quæ
 nusquā apud autores leguntur idoneos: Post ascensionē dñi siue post spiri-
 tus sancti missionē apostolos in unū locum congregatos cōposuisse sym-
 bolum. ita ut quisq; illorum singulos fidei articulos contulerit: ut Petrus
 primū. alter secūdum. alius tertium: & deinceps alii suos bolos dederint:
 quo nihil ineptius sed neq; puerilius excogitari potest. Ego namq; non
 diffiteor ex cōmuni apostolorū cōsensu siue illorum centū uiginti quos
 suo aduētū spiritus sanctus afflauit: symbolum fuisse compositum: illud
 uero qđ suā quisq; particulā cōtulerit neq; est credibile neq; uerisimile.

In iis enim quæ multorum decreto constituuntur: non unusquisque suum
uerbum siue orationem dicit: ut inde quasi senatus consultum conficiatur:
sed omnes eadem rem sentiunt: aut uno sententiam dicente cæteri pedi-
bus manibusque in eadem sententiam eunt. Sed decepit illos etymologia:
quod bolus esset bucella putantes: non minus ridicule quam in uerbo dia-
bolus: quod dicatur a dia quod est duo & bolus: cum potius interpretetur
calumniator a diabolus quemadmodum symbolum collatio a diabæno:
quod est confero. Sed qua de causa apostolorum symbolum sit uocatum
Ruffinus presbyter aquileiensis in expositione symboli ad Laurentium
papam multis uerbis exponit. quæ libuit hoc in loco apponere: ut auto-
ritate tanti uiri permoti desinant somnare iis de rebus quæ ad historice
fidem pertinent. Tradunt inquit maiores nostri quod post ascensionem
domini cum per aduentum spiritus sancti supra singulos quosque apostolos
igne lingue sedissent: ut diuersis uariisque linguis loqueretur: per quod
eis nulla gens extranea nulla lingue barbaries inaccessa uideretur & in-
uia: preceptum eis a domino datum ad predicandum dei uerbum ad sin-
gulas quemque proficisci nationes. Omnes igitur in uno loco positi &
spiritu sancto repleti breue istud futura sibi predicationis indicium in-
unum conferendo quod sentiebat unusquisque componunt: atque hanc crede-
tibus danda esse regulam statuunt. Symbolum autem hoc multis & iustissi-
mis ex causis appellari uoluerunt: symbolum enim græce & indicium dici
potest & collatio: hoc est quod plures in unum conferunt. Id enim fecerunt apo-
stoli in his sermonibus in unum conferendo quod unusquisque sensit. Indi-
cium autem uel signum idcirco dicitur: quia in illo tempore sicut apostolus
Paulus dicit & in actibus apostolorum refertur: multi ex circumuenientibus
iudæis simulabant se esse apostolos christi & lucri alicuius uel uetris
gratia ad predicandum proficiscebantur. Idcirco istud indicium posue-
runt: per quod agnosceretur is: qui christum uere secundum apostolicas
regulas predicaret. Denique & in bellis ciuilibus hoc obseruari ferunt: quo-
niam & armorum habitus par & mos unus est atque eadem instituta bella
di: nequa belli subreptio fiat: symbola distincta unusquisque dux suis mili-
tibus tradit: quæ latine signa uel indicia nuncupantur: ut si forte occurre-
rent quis de quo dubitetur: symbolum prodat si sit hostis uel socius. Ex
his Ruffini uerbis satis colligitur & unde dicatur symbolum: & quod a plu-
ribus constituatur simul: & in quos usus ordinetur hoc est sit quasi belli
testara.

Simila & simlago.

xlii.

d

Nueniūtur in sacris litteris frequenter hæc duo uerba similia & similago. ut in Leuitico cap. ii. cū obtulerit oblationē sacrificii dño: similia erit eius oblatio. & ibidē cap. vi. Hæc erit lex sacrificii. tollet sacerdos pugillū similia. & centum aliis in locis.

Hinc similago dicitur ea forma qua a farre farrago. a plūbo plūbago: cū idem sit similia qđ similago. ut Eccli. cap. xxxv. Retribuet gratiā: qui offeret similaginé. & ibidē cap. xxxiii. Da suauitatē & memoriā similaginis. Sed quid ea uerba significēt: nō uocabulorū interpretes: nō sacrarū litterarū enarratores: nō deniq; medici: quorū scire hæc maxime intererat addiuinarūt oēs ad unū dicētes esse florē purgatæ farinæ: hoc est pollinē illā subtilissimā quæ ex setaceorū cōcussione resoluitur atq; euolat: aut farinā per sericea cribra purgatissimā. Georgi⁹ merula delicias triticeæ farine dixit esse: qđ & ego fateor: sed nō quas ipse putauit. ille nāq; reliquis oibus uidetur subscribere dicētib; esse farinā illā purgatissimā delicatissimāq;. Ioannes baptista qui ex nostræ tēpestatis scriptoribus uult uideri diligentissimus: plurimum aberrat putans esse gen⁹ leguminis. Sed nos quid similia sit breuiter dicam⁹. Granū tritici molitū in tres partes resoluitur in cutē illā tenuē: quā furfures medici. Plini⁹ & Columela saluiatū appellāt: reliquī farinæ purgamēta. In nucleū hoc est semē illud dulce & glutinosum in medio sinu grani: qđ est genitale semē unde erūpit radix atq; tritici herba primū: ac deinceps calamus. In corpus deniq; qđ defendi feminis gratia est a natura excogitatū: & qđ cadēs in terra moritur. ut dicit saluator Ioannis cap. xii. Hoc friabile est atq; in farinā resolubile: cū semē lētoresuo uix resolui possit. Farina igitur ex tritico his trib; cōstat. saluiato. semine. corpore. q̄ cū setaceo excernitur. ut dicit Vergili⁹ in moreto. subsidit syncera foraminibusq; liquatur emēdat a/ceres. Reliqua duo eminēt. q̄ rurū in eodē setaceo cōcussa supnatat saluiatū. semē uero suo pōdere it pessum. atq; ita ex crebra setacei cōcussione secernitur saluiatū a semine. & hoc est quod nos asseueram⁹ dici similia illā ex qua sibi offerri sacrificii oblationē de⁹ i scriptura toties exigit: & ad multos mortaliū usus accōmodatā: ut dicit Martia^l. nō poteris similiae dotes numerare nec usus pistori toties cū sit & apta coco. Ex ea namq; cōficiūtur panes nō modo gustui iucūdissimi: sed qđ ad alimētī rationē pertinet firmissimi. Nā qui ex polline cōficitur ut inquit Celsus libro. ii. infirmissim⁹ est unde panis autopyros a quo similia nō est excreta. quē admodū secūdari⁹ quē Trāquillus dicit Augustū appetisse: in quo saluiatū a similia non est

secretum. Astipulatur huic meæ assertioni hebreæ litteræ: quæ ubicunq; nos habemus simillam illi habent solet per sama litteram. Interrogati uero hebræi quid solet sibi uelit: acem it dicunt. atqui in bætica mea acem it uocant: id quod ego simillam dico: ex qua in festorum celebritatibus faciunt delicatissimos panes: quales sibi deus offerri uult Leuitici cap. xxiii. & xxiiii. & mauri atq; æthiopes qui apud nos degunt: suum illum peculiarem cibum concinnant: quem sine honoris præfatione nominare non licet: alcuzcuz appellat. Astipulatur quoq; tarraconenses quos opici aragonenses dicunt: paucis litteris mutatis semola pro similla uocant. Temperatur autem cibus ille oleo melle aromatiscq; cuius saporis sacræ litteræ assimulat panem illum angelicum qui de cælo cadebat. Exo. xvi. Erat inquit mana quasi semem coriandri albū. gustusq; eius quasi simillæ cum melle. Frigebatur autem & oleo. ut in. ii. Reg. cap. vi. & in paralipomenis. dedit dauid uniuersæ multitudini simillam frictam oleo. Sidonius quoq; apollinaris. si milam frictam in quadam cōtinētix sartagine. De simillagine quod idem est Sere nus additur excussus dulci simillagine furfur. & Cato de re rustica. Selibram simillaginis indito. Illud tñ aduertendum quod cum sint multa tritici genera quæ Plinius & Columella ad tria reducunt: robum: silignem: & trime stre: in duobus ultimis uix posse dignosci simillam. In robo uero ruuion hispani uocant: non ubiq; facile posse discerni: in bætica uero mea quam facillime.

Sin pro sed si.

xliii.

Aurētius Valla libro elegantiarū secūdo. Sin inquit per si nūq; in prima parte collocatur: sed in secūda: ubi fere est duorum oppositio. assertq; in testimoniū illud Terētii ex andria. Si illum inquit relinquo eius uitæ timeo. sin opitulator huius minas. Illud quoq; ex eodē si hoc celetur in metu. sin patefit: in probro siem. Vergilius quoq; primo geor. At si uirgineum suffuderit ore ruborē uentus erit: uēto semper rubet aurea phœbe. Sin quarto exortu nāq; is certissimus autor. & fere apud autores semper eodē modo hanc particulam inuenies positam. In sacris quoq; litteris frequenter idem est illius usus. ut Genesis cap. iiii. Nonne si bene egeris recipies: sin autem male: statim in foribus peccatum tuū aderit. Exodi quoq; cap. xxi. Si seruus habēs uxorem fuerit: & uxor egredietur simul. sin autē & dominus dederit illi uxorem &c. Leuitici præterea. xiiii. Si creuerit in cute lepra contaminabit eā. sin autē in loco suo cādor steterit: & quæ sequuntur. In eodē quoq; uolumine & Numerorū & Deuteronomii semp in eadē significatione reperies.

d ii

In tertio quoque Regum capitulo primo. Si fuerit inquit uir bonus: non cadet nec unus quidem capillus eius in terram. si autem malum inuentum fuerit in eo morietur. Est etiam ut ait Valla quando sine unum reperitur: sed quod secundi loci uisum obtineat: neque tamen superiori si respondeat. ut apud Vergium. ii. Georg. Me uero primum dulces ante omnia musæ Quarum sacra fero ingenti percussus amore Accipiant. cœlique uias & sidera mostrent. & sequitur Sin has ne possim naturæ attingere partes. Salustius quoque Imperat & præcio insidiatores massinissæ. areant ac maxime occulte sin id parum præcedat: quouis modo numidam interficiat. In sacris præterea litteris eodem modo. Genesim. xxiiii. accipies inquit uxorem filio meo Isaac. Respondit seruus. sin noluerit mulier uenire mecum in terram hanc: nunquid reducere habeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es? subintelligitur namque si uoluerit mulier uenire mecum. & tunc sequitur sin noluerit uenire. Exo. quoque capitulo x. dimitte populum meum ut sacrificet mihi. & tunc subintelligendum quod si feceris nihil tibi inferam mali. & tunc sequitur. Sin autem resistis & non uis dimittere eum: ecce ego inducam locustam &c. & infra capitulo xii. tollat unusquisque agnum per familias & domos suas. sin autem minor est numerus quam sufficere possit. &c. subauditur namque si familia est tanta quam possit agnum absumere. Et infra capitulo xvi. Cumque leuaret moyses manus uincebat israel. sin autem paululum remisisset: superabat amalech. tantum enim ualet cum leuaret manus quantum si leuaret manus. Item leuitici capitulo v. Offerat de gregibus agnum siue capram. subaudi si habuerit. deinde infertur. sin autem non poterit offerre pecus: atque parimodo aliis compluribus in locis. Quare sin utrobique pro sed si est accipiendum. nam particula autem completiue ponitur cum in uoce sin contineatur. Quod uero sin pro si non accipi aliquando possit nusquam apud autores legitur: id quod frequenter in sacris litteris reperias. Sed recte an perperam alterius loci est disputatio. Ecclesiastici capitulo v. Si est tibi intellectus responde proximo. sin autem sit manus tua super os tuum. sin posuit pro sed si non. Primo quoque Machabeo. capitulo xv. Tradite inquit ciuitates quas occupastis: sin autem uenimus & expugnabimus uos. Lucae. xiiii. Et si quidem fecerit fructum subaudi excoletur ficus illa. et tunc infertur: sin autem in futurum succides eam. & Apocalypsis. capitulo ii. Pœnitentiam age & prima opera fac. sin autem uenio tibi & amouebo candelabrum de loco suo. quibus in locis omnibus sin pro sed si non nimis uolenter accipitur.

Striatus.

xliii.

Egimus libro Regum. iiii. cap. vi. de cratere siue concha illa
ænea quã præcepit fieri Salomon. fecit mare fusile decẽ cubi-
torum. & paulopost. duo ordines sculpturarum histriatarum
erant fusiles. Omnes quos ego unquam uidi exponunt histria-
tarum pro historiatarum. quasi in ipsis ordinibus essent historiæ aliquæ
sculptæ quod nõ lõge est a uerisimilitudine. Sed quod histriatarum pro
historiatarum interpres posuerit est quidẽ nouum atq; inauditum: cum
præsertim in hebræo nihil tale cõtineatur. Ex quo fit ut suspicer non hi-
striatarum sed striatarum debere legi. Est quidẽ stria apud uitruuium in
sculpturis partes quæ prominent & quasi quædã femora siue illa sint co-
lunarum siue fornicum. has græci exochas uocât. Contra uero partes ca-
uæ quibus striæ prominent strigiles dicuntur uitruuio. ut libro. iiii. Cir-
ca strigilium inquit caua & angulos striarum. Idem libro. vii. canaliculas
earũ quæ strigiles appellantur utrũq; ductum a stringendo siue strigan-
do hoc est poliẽdo. Plinius de fungis libro. xxii. rimosa inquit stria. nam
fungos nemo ignorat esse striatos & in ipsa stria rimosos. Hinc striata di-
cuntur canaliculata & tumorem mediarum partium quas diximus strias
appellari. Apuleius .x. meta. striatam inquit gerens frontem pro rugis
sulcatam. Plinius libro. xxi. Candor lilio eximius foliis foris striatis. ha-
bent enim lilia uenas prominentes in modum striarum. Idem libro. ix.
de generibus concharum quasdam striatas appellat. i. a parte exteriori ca-
naliculatas quales plerasq; uidemus. De quibus Plautus in rudẽte. capta-
mus cõchas plagusias striatas. Sidonius quoq; apollinaris. Latus utrũq;
senis cauatur striaturis.

Stribium.

xliiii.

IN quarto Regũ libro cap. ix. legitur qđ Iezabel uxor Achab
regis depinxit oculos suos stribio. Itẽ in Jeremia cap. iiii. Cũ
uestieris inquit te coccino: cũ ornata fueris monili aureo: &
pinxeris stribio oculos tuos frustra cõponeris. Ex iis qui hæc
loca exposuerunt nemo intellexit sed nec suspicatus est quid stribium sit.
Nicolaus mamotrectus & catholicus cerusam interpretatur. Cantor parisi-
ensis esse instrumentum putat quo mulieres pilos supercilliorũ trahunt.
uolsellas id latini appellat. Archiepiscopus caturiensis quod est color: sed
nõ cõtrahit illũ ad speciem ut dicat qui color sit. Hugo cardinalis quod est
unguenti genus: quo tincta facies efficitur rubra: uolens opinor purpu-
rillum significare. Quis uero saue mētis diceret quod sit cerusa? aut quæ

d lli

unquam foemina ornatus causa medicamēto albo circa oculos usa est: nisi forte neq; ipsum cerusæ nomē quid esset intellexerūt: cū sit albor ille ex plūbo derasus quē græci psimithiū uocāt: dictū a psimmithoo quod est colore albo linire siue fricare. Sed neq; purpurissimum potest intelligi: cum nihil minus ad oculorū pulchritudinē faciat: quā ullum rubricæ genus. Nā qui uolsellā dixit esse stibiū haluncians dixit: quia oculorum facta fuit mentio. Quid igitur stibiū sit Plinius libro. xxxiii. manifeste ostēdit. In metallis inquit argenti inuenitur spumæ lapis candidæ nō tamen trāflu cētis stimmin appellat. alii stibium. alii alabastrū. aliqui larbason. uis ei? restringere ac refrigerare. principalis autē circa oculos. Nāq; ideo & platyophthalmon id appellāt: quoniā dilatat oculos: & fluctiones inhibeat. Quod uero Plinius dixit lapis spumæ cādida. i. albicātis: illud est anteq; teratur. nā tritus in nigrorē uertitur fuligini similē. Hieronymus ad furia nō habuit crispates mitras neq; oculorū orbes stibio fuliginatos. Nondū fortasse expressimus quid stibium sit. est quod uulgus medicorū appellat antimonium. quod hispani alcohol. Quod uero stibiū sit antimonium testatur Galeni interpret qui semp; stimmin antimonium interpretatur. Iā uero stimmin & stibiū & alabastrum & larbason & platyophthalmon synonyma esse satis ex Plinio colligitur. Decipiuntur ergo tempestatis nostræ medici accipiētes stibiū pro chalcocaumeno. i. pro ære cōbusto hoc est alhadida: ex eo fortasse decepti quod æs cōbustum & stibiū cōmune sit medicamentū oculorū. Lusit diuus Gregorius in calce cōmentariorū quos scripsit in librū Iob exponēs nomē tertiæ illius filiæ hoc est cornu stibium quasi esset compositū a cornu & tibia instrumētis musicis. cū sit a cornu & stibio hoc est gutto corneo in quo reponitur stibium: ut sit cornustibium hispane alcoholera. Nam & in libro Regū & in Paralipomenis & Ieremiā apud hebræos puth hoc est stibiū legitur. & in Iob ceren hapuch. i. cornu stibis. nec minus in hoc hebræi decipiuntur qui pro hapuch per. p. exile habēt haphuc per ph. aspiratū. itaq; pro stibio interpretatur intortum: sed ego magis credo interpreti Hieronymo atq; adeo rationi: quam hebræorum litteraturæ. Talitha & tabitha. xlv.

Scribit Marcus euāgelista cap. v. quo pacto saluator noster suscitaturus iairi filiā archisynagogi præsens puellæ manum dixit tabitha cumi. & subdit euāgelista quod in interpretatū puella tibi dico surge. Scribit præterea Lucas in apostolica historia cap. ix. qd in soppe phoenices oppido fuit quedā foemina noie tabitha q̄ interpretatata dicitur dorcas. Cū igitur utrobiq; eadē sit litteratura: neq;

cesse est in alterutro loco esse mēdū: aut uocabulū apud aramæos utrūq; hoc est puellā & dorcada significare. Cōsulto itaq; magistro Paulo uiro utriusq; linguæ aramæā dico atq; hebraicā erudito: & qui ab hebræis codicib; perquā reuerēdi p̄ris protomyſtæ toletani præeſt: hoc ab eo reſpōſum accepi: aliud eſſe apud aramæos talītha p. l. litterā in ſecūda quodq; in Marco legitur: aliud tabītha p. b. de qua in actib; ap̄ſorum. illud nāq; ſignificare puellā: hoc uero capreā ſiue dorcada. Quare recte utrobīq; interpretati ſunt euāgelīſtæ. Euoluim; deinde græcos codices: atq; offendimus uerū eſſe qđ magiſter Paul; enūciauerat apud Marcū ſcriptū eſſe talītha: apud Lucā uero tabītha. Sed ne mihi hac de re ſcrupulus ullus relinqueretur: excuſſi Remigii atq; Hieronymi interpretationes ex hebræo in ſermone latinū: offendiq; utrūq; nomē interpretatū. tabītha cū ageretur de noībus poſt primæ ſyllabæ a finalē incipiētib; ſecūdā a b. ſra. Talītha uero in puellā cū ageretur de noīb; habentib;. i. ſram poſt. a. Tæcti fuerūt rīdīculi q̄ p̄ talītha ſcripſerūt tabītha cū in diſtīōe ſupiori immedīata ſit talīm in inferiori talmē: unde ſit ut ex rōne ordinis debeat ſcribī talītha. S; cū talītha ſit puella: cumi ſurge: ambigeret fortaiſſe q̄ſpiā unde cōflatū eſt qđ euāgelīſta iteriecit: tibi dico. Neq; em̄ in ſermonis ſerie cōtinetur. Hieronym; de optimo gñe interpretādī ſcribēs ſimilē huic quæſtionē ad ſeptuaginta interpretū uolūtātē refert: q̄ p̄ eo qđ apud hebræos ex p̄cipio p̄i. xxi. legitur. De; deus me; quare me dereliquiſti: q̄ uerba ſunt a ſaluatore n̄ro in cruce repetita: ipſi reſpice in me interpoſuerūt dicētes: de; deus me; reſpice in me quare me dereliq;ſti. Nos tñ in cōmētariis artīſ grāmaticæ cauſam attulimus: cur illud reſpice in me poſuerunt ſeptuaginta: & tibi dico ab euāgelīſta ſit interiectū. Diſputabamus contra eos qui dicebāt uocatiuū aliqñ poni abſolnte: diximusq; ſemp̄ regi a ſecūda p̄ſona imperatiui explicita uel ſubintelleſta: idq; præcipue fieri cū oratio ex recta ſit obliqua: ut ſi dixeris o Cæſar legat p̄p̄elus: ſubintelligitur nāq; audi uel attēde. Qđ ſi uocatiuū ſequeretur uerbū imperatiui modi: quod nō ſignificet attentionē: intelligendū eſſe aliud uerbū a quo uocatiuus ille regeretur: ut ſi dixeris o Antoni lege ſubaudiendū eſt uerbū: quo præparetur auditoris attētio hoc eſt audi uel percipe. Itaq; uerbum quod erat implicitū: ſeptuaginta expreſſerūt dicētes reſpice in me. & euāgelīſta cum dixit tibi dico: quod tantum ualet quantum audi uel attende: unde mora quædā ſiue ſilentium ſemper interponitur inter uocatiuum & ſequens uerbū: in quibus reſpice & tibi dico poterāt enūciari.

IN Matthæo cap. ix. legitur: quod cum uenisset Iesus in domū iari principis synagogæ illius filiam suscitaturus: uidit tibiicines & turbam tumultuantem. Quæreret fortasse curiosus quispiam: quid illud est quod tibiicines funeris pōpæ interfunt. An quod Boetius in prooemio artis musicæ scribit: ut cū cātico quodā dulcior fiat causa fīē di. Sed iam non illud quærendū est: cur in funere cantus adhibeatur: sed cur tibiicines in funere puellæ interueniant: cū in exequiis uirorū tubiicines canāt. Persius Hinc tuba candelæ. tandēq; beatulus alto cōpositus lecto. & Vergilius. xi. æneid. in funere bello peremptorum. Spargitur & tellus lachrymis. sparguntur & arma. It cœlo clamorq; uirum clangorq; tubarū. Sed tibia nimirum in funere puerorum puellarūq; adhibebatur: quasi instrumentum exile atq; angustæ uocis: de quo Martialis. Parui tibia cōdyli sonabit. Papinius in. vi. thebaidos in funere infantis archemori. Tibia cui teneros suetum deducere manes Lege phrygū mœsta. quē locū exponēs lactātius placidias iubet inquit reūgio: ut maioribus mortuis tuba: minoribus tibia caneretur. Tale aliquid apud nos quoq; hodie obseruatur: ut in funere uirorum cymbal. ac tintinabula maiora: in funere infantū minora pulsentur. Nō igitur temere dixit euāgelista in supremo luctu puellæ interfuisse tibiicines: q̄s saluator noster iussit discedere.

Traducere quid sit in matthæo.

xlvii.

IN euāgelio matthæi cap. i. legitur. Ioseph autē cū eēt uir iustus & nolet eā traducere: uoluit occulte dimittere eā. sed quid illud uerbum traducere hoc in loco significet: paucis admodū est manifestum. ppter aliam remotiorē uerbi significationē ab ea quæ est in promptu. nā cum latine dicamus ducere uxorem domū: uidetur etiā latine dici posse traducere uxore: quē admodū in epigramate callimachi de æquali ducēda uxore. atq; parem paruas lætus traduxit in ædes. nō respicientes itaq; reconditam alterā significationē sic exposuerūt: quod cū ioseph esset uir iustus noluit domū ad se traducere mariā tanq; ipso indignā. Alii halucinati sunt id quod erat: exposueruntq; traducere. i. pro palare. Glossa quam dicūt ordinariā utrūq; tāgit dicēs: cū nolet eā traducere in publicū. i. diffamare: uoluit hoc facere occulte: uel cū uoluit eā traducere in domū suā ad cohabitationem assiduā. hi duo sensus cū sint diuersi ac pene cōtrarii: ego non uideo quomodo possint stare simul: neq;

em̄ quia hoc uerbū traduco diuersos habet significatus: quilibet illorum
 propterea sensui pōt accōmodari. Sed uter illorū magis sit ueritati cōsen-
 taneus: discutiendū nobis est. Iam illud in primis satis cōstat in testamē-
 to nouo quoties aliquid uenerit in dubium ad originē græcā esse recur-
 rendum: cum præsertim nulla talis equiuocatio in græcis reperiatur nisi
 admodum raro. Atquē in græco pro eo quod nos habemus traducere
 παραδειγματίζειν habetur quod significat in in exēplū dare aut exēplū
 facere. aut si uolumus uerbū ex uerbo interpretari ut sic dicā exemplare
 quod hispane dicitur dexemplar. nā paradigma est exemplū & inde pa-
 radigmatizomæ exēplum trado aut in exemplū do sine traduco: quod
 uerbū potius elegit interpres: quia tantūdem polleret. cuius significatio
 omnibus tūc erat nota: quemadmodū hominibus nostri sæculi abstrusa
 & occulta. nā poterat lectiōem græcā secutus interpres uertere cū nolet
 eam in exemplū dare quēadmodum apud comicos legimus frequenter
 ut in oratione demosthenis cōtra æschinē. præcipuum quidem fuerit si
 potest: occidatur: sin minus uuētū cæteris exemplū faciatis. pro quo in
 græco παραδειγμαποίησαι legitur. unde & apud poetas p graui & atro-
 ci pœna ponitur exēplū quod hispane dicitur escarmiēto. sed quia huic
 quod est græce παραδειγμαποίησαι non respondet latine uerbū quod æque
 polleat nā id esset exēplare. interpres accepit aliud quēadmodū dixi illis
 tēporibus frequēs nostris sæculis minus usita tū hoc est tradueere: quod
 significat eo modo circūferre & ludibrio exponere quēadmodū nostro
 sæculo polygami & læne mitellatæ circūferuntur per urbis uias celebres
 aut in scalario gradu proponūtur plebi deri deindæ. in hac significatiōe
 accepit Iuuenalis cū dixit. Altera quos nudo traducit gallia talo. & Mar-
 tialis de delatoribus traducta est geticis nec cœpit arena nocētes. Idē alio
 in loco rideris multoq; magis traduceris afer in medio nudus si spaciare
 foro. Propertius elegiarū li. ii. nec sic infamis totam traducerer urbem.
 & Papinī in siluis: nēpe ego sum qui traducor ait. Liuius libro. ii. Ab ur-
 be cōdita de uolscis uoce præconis a spectaculis exactis nos inquit omni-
 bus ciuibus peregrinis spectaculo abeūtes fuisse: uestras cōiuges. uestros
 liberos per ora hominū traductos. Trāquillus quoq; in uespasiano dela-
 tores inquit assidue in foro flagellis ac fustibus cæsos ac nouissime tradu-
 ctos per amphitheatrī arenam. eiusedē prope significatiōis est uerbum
 quod a græcis dicitur catamidiare hoc est deridere & ludibrio exponere.
 quo uerbo usus est Aclius spartianus de cōstitutionibus hadriani cæsaris

decoctores inquit bonorum suorum autoritatis essent catamidiari in amphitheatro ac dimitti fas sit. ex quibus colligitur traducere & catamidia re citra mortem fieri solitum cum in adulterio deprehensa ex lege foret lapidibus obrueda. sed interpres latinus non potuit graeci uerbi uim exprimere quod utruq; comprehendebat.

V. litteræ uariis usus.

xlviii.

Littera apud latinos triplici fungitur officio. nã modo profertur quasi uocalis plena. ut dens tuus. modo ut uocalis liquida. idest cū sequitur post. q. semper: aut post. g. &. f. aliquãdo. ut aqua. lingua. suavis. modo ut consonans: hoc est quãdo ferit sequentem uocalem: ut uado. uenio. Hebræi. u. liquidam nõ habent: quia semp apud illos aut uocalis est aut cõsonãs. sed uocalẽ per apices consonantem per propriã figurã designant. Græci neq; habet. u. liquidã: neq; u. consonantẽ: sed proferunt uocalẽ: cui tamẽ nõ dederunt propriã figuram qua possent illam scripto representare: sed supplēt illius sonum per oy. diphthongõ. Quod si uerba hebraica in suã linguã interpretari uolunt pro. u. cõsonãte trãfferunt. oy. diphthongõ quã proferunt quasi uocalem. Quæ uero apud hebræos post a. uel. e. u. cõsonantẽ habet græci per au. & eu. diphthongon satis cõmode scribunt. ut auoth. esau. eua. cafleu. ubiq; proferetes quasi per. u. cõsonantẽ. Cũ uero latinã uocabula in suã linguã adsciscunt. u. uocalẽ per oy diphthogon scribunt. u. quoq; cõsonantẽ latinã æque per oy. diphthogõ designat: & nihilominus quasi uocalẽ proferunt: ut uespasianus. siluanus. hoc est prius nomẽ sex syllabis. sequẽs quattuor. At uero. u. liquidã post. q. modo expugunt. ut pro eo quod latini dicunt quirinus ipsi cyrinum transferunt dispuncta. u. littera. Vt in euãgelio Lucae Hæc inquit descriptio prima facta est a præside syriæ cyrino. modo uertunt illã in. u. uocalẽ. ut pro eo quod latini dicunt quartus per. u. liquidã: ipsi cuartus per cappa & ou. diphthongõ uocalẽ interpretatur. ut Paulus in calce epistolæ ad Romanos. & iterũ secundæ ad timo. Illud uero nõ possum nõ mirari: cur Hieronymus qui dixit p eo quod est quirinus inter latinos & a græcis scribi cirinus: cur rursus cum ex græco interpretatur in sermone latinũ scribit cirinus & non quirinus? Sed esto quæ ab hebræis per. u. cõsonantẽ scribuntur proferunturq; græci per ou diphthogõ scribãt: & per sonũ. u. uocalis enũciẽt necessitate possunt excusari: quoniã ut diximus. u. consonantẽ nõ habet. At latini qui nõ minus q̃ hebræi. u. consonantẽ habet: qua ratione se tueri possunt. u. cõsonantẽ proferentes quasi

uocalē. & u. uocalē rursus quasi cōsonantē. ut quod in libris Regum & in Paralipomenis sæpe scribitur saruia p matre ioab eadēq; sorore dauid regis. & quod in Genesi maniael pro filio ired. Quodq; iterū in. ii. Reg. uolumine. arena iebusæus legitur apud hebræos. u. cōsonās est. quare a latinis quasi cōsonans est proferēda: nō ut uocalis: quemadmodū ab imperitis rationis ei? profertur. atq; ecōtrario quod in Daniele & in libro Ester scribitur asuerus. quodq; in Genesi p quodā filio aser iesua a quo in libro Numerorū est familia iesuitarū: quodq; in. iiii. Regū uolumine & in Esaia sepharuaim: nō per. u. uocalē ut isti legunt: sed per. u. consonātem proferenda est.

Zelotes pro cananeus.

xliv.

Simon unus ex duodecim christi discipulis ad differentiam simonis petri cananeus cognominatus est: quod fuerit ex Cana ciuitate galileæ: in qua dominus aquam in uino mutauerat. Sed & si cana ex hebræo sermone interpretetur zelus in litteris sæcularibus nō liceret etymologiā proprii nominis interpretari: ut pro simone cananeus simon zelotes uerteretur: nō magis quā si pro gregorio theodoro phrōtisco uigilantiū deo datū prudētū quispiā interpretetur. Aut propterea quod Plato interpretatur latus & athena sit minerua: pro Platone atheniensi quispiā transferret latum minerualem. Quandoquidem nomīnū propriorū siue hominū siue locorū significatiōes & etymologiæ in aliā linguam uertendæ non sūt: quod & septuaginta interpretes & qui post illos sunt secuti pertinacissime obseruarūt. nam quid absurdius dici posset: quam si pro eo hebraice dicitur Adam ex eua genuit abel: quoniam Adam interpretatur homo Eua mater uiuentium Abel uanitas siue uapor siue nihil hoc: quispiam interpretaretur homo ex matre uiuentium genuit uanitatem siue uaporem siue nihil hoc. Iure igitur hermolauis barbarus in thucydidis interpretatione Laurentiū uallam notat: quod p eo quod est ichthis græce latine est piscis aut qd strabonis interpres paddyso coelefyriæ oppido uiridariū interpretatus est: nō quod paradifus uiridariū hortūq; nō significet: sed quod nomina oppidorū propria sicut & hominū in quacunq; lingua retineri solēt. Apud autores tamen sacrarum litterarū quibus non solum nomina significāt res: sed etiā deinceps res ipsæ possunt significare alias res: licet aliquādo non tantum nomina

sed etiā res ipsas quæ per ea significantur interpretari: & sic pro eo quod unus euāgelista dixit simon cananeus: alter dicere potuit simon zelotes: quod ex græco sermone interpretari in latinū potest amator qui non patitur cōsortem in eo quod amat. Hac eadē ratione defendi potest: quod Hieronymus in .ii. Reg. li. cap. interpretatus est el cana beniarī a deo datus filius saltus. propterea quod el cana est a deo datus. ben filius. iarisaltus. E contrario fecit idem interpretes in Genesi cap. xxxviii. pro nomine appellatiuo quasi proprium interpretatus. Vidit inquit iudas filiam hominis cananæi uocabulo sue: ubi cananeū quod alioqui nomen est gentile siue aliquis de genere canaan: quemadmodum in hebræo legerat reliquit: cū in eo loco pro mercatore accipiatur. In qua significatione etiam accipiendū est quod in calce Prouerbiorū legitur. Sindonē fecit & uendit & cingulum tradidit cananæo. nā utrobique cananæus pro mercatore accipi debet cū sit alias ut diximus quispiā de gente canaan filii cham filii noe. Aliquādo etiā ab autoribus nomina propria transferūtur: sed nō quasi propria: sed tanquā appellatiua. ut pro septem montibus africæ qui mari atlantico impēdēt: quos græci heptadelphos appellāt: Pomponius mela septē fratres dixit: quoniā ob similitudinē & æqualitatē inter se fratres dici possunt ob numerū septem. Sed quando licitum sit huiusmodi nomina interpretari quando nō licet: opus est partim prudentiæ partim sceleritatis cuiusdam. prudētia inquam quia enētus est dubius quā in partem id quod audeas accipiendū sit. ut si dueñas in dominas uerteris non absurde fortassis erit factū illud plane ridiculū si pro torde fillas iugum siue turrem sellarum dicas: sed de alias pluribus.

Zona.

1.

Egimus in euāgelo Matthæi cap. x. Nolite possidere aurum. neque argentum. neque pecuniā in zonis. In Marco etiā cap. vi. non peram. neque in zona æs. Sed cum zona sit cingulum siue semicinctium: hoc est quod eregione umblici hominem cingit medium: quid sibi uult quod euāgelistæ sc. ibunt. pecuniā siue æs in zona: aut quomodo pecuniæ in zonis cōportātur. Nisi forte ut nos hispani cōsueuimus marsypia illa zonis appēdere quæ pastores appellāt eicaria: quod in illis deferre solent anulos ferreos silices & ignis escas hoc est fungos aridos & fomitem unde scintilla excussa rapit flammā. Nos uero non tale cingulum: sed corteum sacculum intelligimus: qui pecuniis impositis cingitur: de pro cinctu potest esse usui atque uiatice importando:

Tales sacculi ex corio me puero erāt: quo tempore nō tam frequentes aurei atq; argentei nūmi uersabantur: sed ærei magna ex parte: quo uisores cincti faciebant iter in eo uaticū deferentes hoc est pecuniis adsumptus uiatorios. Itaq; zona non tam pro cingulo accipiēda est quā pro marfypio & loculis nummorum refertis accipitur. Apuleius libro. vii. de asino. Plotina inquit preciosissimis moniliū & auro monetali zonis refertis incincta. Suetonius quoq; scribit uitelium zonam se aureorū plenam circūdedisse. Spartianus etiā pescenium nigrū imperatorē iussisse ne milites in zonis nummos aureos uel argenteos portarent ad bellum. Lampridius quoq; alexandrum cæsarem dicere solitum ait: miles non timet nisi uestitus. calceatus & satur & aliquid in zonula habēs. & fere hæc est cōsuetudo hispanorum ut cingulo bursam escariam applicent: in qua portent nummos. Itaq; saluator noster discipulis interminatur ne portent zonam. In hoc significato accepit Vulpianus in ti. de bonis damnatorum. l. diuus. neq; si zonā inquit circa se habuerit: protinus aliquis sibi uindicare debebit. Accursius zonā putauit esse cingulū magni precii.

**Aelii Antonii Nebrissei. ex grammatico rhetor
in cōplutensi Academia atq; regii historiogra-
phi Annotationes quinquaginta in sacras litte-
ras explicatæ. Atq; ex impressione editæ in eo-
dē oppido. Idibus Aprilis Anno a natali christi.**

M. cccc. xvi.

Tabula superiorum quinquaginta annotationum
per ordinem Alphabeti.

- Arceuthina ligna quæ sint in paralipomenis. an. pri.
Artemon in actibus apostolorum quid est. an. ii.
Aurichalcum pro chalcolibano in apocalypsi. an. iii.
Azotus pro asdod ciuitas & emporium arabia. an. iiii.
Bethsaida pro bethesda in euangelio Ioannis. an. v.
Bethdagon idest templum piscis quid et ubi est. an. vi.
Camelopardalis quæ uulgo girafa quid est in deuterono. an. vii.
Castores in sine nauis alexandria in actibus apo. an. viii.
Charadrius in leuitico & deuter. quæ auis. an. ix.
Cynus in daniela pro eo quod debet legi schinus. an. x.
Coemiterium pro eo quod uulgo legitur cimiterium. an. xi.
Collirida in leuitico & in libro regum pro collida. an. xii.
Daphne in libro numerorū quid sit & cur adiectum. an. xiii.
Debora in genesi & libro iosue legendum esse non delbora. an. xiiii.
Dextera in prouerbis salomonis & per digitos supputatio. an. xv.
Drama. atis. & drachma per. ch. & dragma per. g. & drama. an. xvi.
Electrum in iezeciele bis positum quid est. an. xvii.
Euroaquilo in actibus apostolorum pro euro clydone. an. xviii.
Git siue melanthionin esaiā quod genus seminis. an. xix.
Gaius uiri nomen per. g. proferrī posse & Caius per. c. an. xx.
Herba fullonum siue borith in malachia quæ est. an. xxi.
Iesus iosue ichosua idem esse nomen & unde uarietas. an. xxii.
Ioannes pro iona positum in euangelio Ioannis. an. xxiii.
Lustrum & olympias non quinque sed quattuor annos habet. an. xxiiii.
Moses & moyses unde habet quod diuersimode scribitur. an. xxv.
Manianum in ezra uolumine cuiusmodi sit. an. xxvi.
Meditor uerbum aliud significare quæ præ se fert. an. xxvii.
Melita insula in actibus apostolorum esse legendum. an. xxviii.
Micol pro merob in libris regum esse positam. an. xxix.
Mygale idest mus arachneus quid est in leuitico. an. xxx.
Non particula negatiua adiecta aut detracta. an. xxxi.
Onocrotalus in leuitico deuterono. & Esaiā quæ auis. an. xxxii.
Pefach hebraicæ. phase latine. & pascha græce idem. an. xxxiii.

Phiton pro pythone perperam in sacris litteris legi. an. xxxiiii.
Porphyrio quæ auis est in leuitico & deuterio. an. xxxv.
Scruta in tertio regum & neemía quæ sunt. an. xxxvii.
Scutulata uestis quæ sit in psalmis & iezeciele. an. xxxviii.
Sedere ad dexteram quomodo accipiatur. an. xxxix.
Symbolum in articulis fidei quid significet. an. xl.
Sín pro sed sí & pro sí non uariis modis accipi. an. xli.
Símila & símilago quid sit in scriptura sacra. an. xlii.
Striatus non histriatus legendum esse. iii. Regum. an. xliii.
Stibium in ieremía & quarto regum quid est. an. xliiii.
Táiitha in marco & tabítha in actibus apostolorum. xlv.
Tibiícines in matthæo cur adhibentur funeri. an. xlvi.
Traducere in euangelio matthæi quid sit. an. xlvii.
V. uocalis & consonantis uariis usus. an. xlviii.
Zelotes & cananæus idem significare. an. xlx.
Zona aliud significare q̄ quod est in promptu. an. l.

Explicita est tabula.

